Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 153 (15776) | 1981 оной июлиин 3, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ШЭНЭ ОНОЛ АРГААР

«БАМтоннельстройн» управлениин 16-дахи отрядай үйлэдбэриин бүхы участок болон бригаданууды ажахын хозрасчёт тооссоондо оруулха гэһэн зорилго табигданхай юм. Түс коллектив Байгал далайн хойто эрьеын хушуунууд доогуур һэтэ гараха дүрбэн тоннель малтажа байнхай.

Энэ жэлэй январь һараһаа хойшо Владимир Михайлович Янковскиин хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи участок бүхы дээрээ бригадна подрядта оруулагданхай. Хүдэлмэриин энэ онол аргын ашаг үрэ үндэр байһаниинь хахад жэлэй дүнгөөр баталагдаа. Түрүүшын квартал соо тоннель барилгашад 50 мянган түхэриг алмалта хэрэ юм.

Владимир Иванович Шильниковэй, Стефан Артемьевич Воронинной хүтэлбэрилдэг түрүү бригаданууд үнгэрэгшэ һарада мүн лэ ажахын тооссоондо оруулагдаба.

Манай корр.

ҮЙЛЭДБЭРИИН

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ!

ТҮРҮҮШҮҮЛ ТОДОРУУЛАГДАА

Сагаан эдеэ элбэгжүүлхээр социалис мүрысөөндэ оролсоһон Дээдэ-Тайлсын совхозой һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй социалис мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдожо, шалгарагшадынь тодоруулагдаа. Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1168 килограмм һү haahaн Доодо-Голой фермын һаалишад мүрысөөндэ эрхимлээ. Удаадахи һууридань Дээдэ-Тайлсын фермэ гараа. Эдэнэр зургаан һарын туршада үнеэн бүхэнһөө 1076 килограмм һү haaгаад байна.

Ажахын һаалишад һү гүрэндэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые 112 процент дүүргэжэ, бүхыдөө 3988 центнер продукци тоһоной заводто эльгээгээ. Эндэ дүршэлтэй һаалишад Мария Гарист, Федосия Оцимик, Валентина Яковлева, Роза Ибатулина, Валентина Дампилова, Мария Хайрутдинова гэгшэд хараалһан түсэбөө сүм дүүргэжэ шалгарна.

Д. ДОРЖИЕВ.

Хори.

ГУРБАДАХЯА УҺАЛХАНЬ

Бэшүүрэй районой «Еланский» колхозой тэжээл бэлэдхэгшэд ган гасууртай һүүлэй жэлнүүдтэ нуга сабшалангай ургасые хоёр дахинаар дээшэлүүлжэ шадаа. Тэдэнэр сабшалангай газарай хүрьһэ үндэһөөрнь һайжаруулжа, үбһэ ногоо тарижа, жэл бүри үтэгжүүлгэ оруулжа байдаг. Эгээд шухалань юуб гэхэдэ, 400-гаад гектар сабшалангай газар жэл бүри һайнаар уһалагдадаг юм.

Энэ жэлдэ ажахыгаархин нуга сабшалангаа гурба дахин уһалха түсэбтэй. Үниинэй луговодууд Василий Андреевич Новокрещенных, Федор Иванович Михайлов гэгшэд даажа абаһан талмайнуудаа хоёрдохёо уһалжа дүүргэв. Ажахын бусад луговодуудшье зүлгэ ногоотой газараа уидалуулжа байнхай. Тэдэнэр гектар бүриһөө дунда зэргээр хорёод центнер үбһэ хуряахаар хараална.

Д. ГАРМАЕВ.

ТҮГЭСХЭБЭ

Ахын райондо хонидой нооho хайшалха хүдэлмэри Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажалшад эгээн түрүүлэн түгэсхэбэ. Хүдэлмэриин долоон үдэр соо эндэ дүрбэ мянга гаран хонид «нэхыгээ» абхуулаа.

Хайшашадай дундаһаа Зинаида Айдаева, Лыгжима Максарова гэгшэд колхозой чемпионууд болобо.

В. ГАЛСАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ХҮҮРГЭШЭДЭЙ ЭРШЭ

Хүүргэ барилгын 34-дэхи отрядай коллектив энэ жэлэйнгээ түсэбые декабриин 25 болотор дүүргэхэ гэһэн уялга абанхай юм.

Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ зорилго табижа, шанга эршэтэйгээр ажаллана. Тиин графигаа найман үдэрөөр ахижа ябана.

Эрхүү гол дээгүүр хүүргэ барижа байһан Иван Прокопьевич Кулавинай хүтэлбэрилдэг комплексно бригада габшагай ажалай жэшээ харуулна. Жэлэйнгээ даабари, нэгэ хахад дахинаар үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн уялгатай түс бригада 1982 оной түсэбөөр ажаллажа байна. Тэдэнэр хүүргын тулгануудые бодхоожо дүүргээд, мүнөө хоорондуурнь залгалта хабсаргахаяа бэлдэжэ байна.

Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр хүүргэ татажа байһан Николай Михайлович Горбуновой даадаг комплексно бригада жэлэй эхинһээ хойшо зуун таби мянга гаран түхэригэй хүдэлмэри бэелүүлээ. Энэнь даабариһаа 90 процентээр үлүү ехэ болоно. Тэдэнэр мүнөө сентябрь һарын түсэбөөр ажаллана. Жэлэйнгээ түсэб Агууехэ Октябриин 64 жэлэй ойн баярай үдэр хүрэтэр дүүргэхэ зорилготой.

Д. ЦЫБЕНОВ.

ЛИТЕРАТУРЫН ҮНДЭР УЯЛГА

СССР-эй УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ VII СЪЕЗД ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Коммунизмын агуухэ суртал һургаалнуудые зохёохы ажалаараа баталхаһаа улам орёо харюусалгатай зорилгонууд совет уран зохёолшодто байхагүй. Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр зэбсэгжэжэ, олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг совет литературын уран бэлигтэн эдэниие бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Мүнөө үеын хүнэй ба тэрэнэй баатаршалгата туйлалтануудта хүрэмэ зохёолнуудые байгуулха гэһэн эрилтэ үе саг табина. СССР-эй Уран зохёолшодой VII съездын делегадууд совет литературын зорилгонуудые инмэл хараа бодолтойгоор зүбшэн хэлсэжэ байна. Съезд июлиин 1-дэ Москвала хүдэлмэрээ үргэлжэлүүлбэ.

П. Загребельный (Украина) элидхэл тушаа үгэ хэлэлгые эхилхэдээ, литераторнууд газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадана гэжэ хэлээ. Дайн гээшэ юун бэ гэжэ совет хүнүүд һайн мэдэдэг юм гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Хүнүүдэй ажаябаха эрхые хангахын тула бүхы юумэ хэхэ шухала байһан тухай эб найрамдалай түлөө манай үеын элитэ ехэ тэмсэлшэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые бүхы дэлхэйн арадууд һаяхан шагнаа. Дэлхэйн шэнэ дайе зайсуулан сараха тухай, дайн дажарые һүжэрөөхэгүй тухай парламентнууд болон дэлхэйн арадуудта хандалгые СССР-эй Верховно Совет баталан абаба. Энэ түүхэтэ документые бүхы зүрхэ сэдьхэлээрээ хүлеэн абахадаа, совет уран зохёолшод газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын, үгэеэ ойлголсохын тула өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ хэхэ байна.

Ф. Кузнецов (Москва) энэ һанал бодолые хүгжөөхэдөө эб найрамдалай түлөө, империализмын номнолые элишэлэн харуулхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаха, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ эрилтэ түгшүүрилтэйгээр эхилһэн 80-яад онууд уран зохёолшодой урда табина гэжэ мэдүүлбэ. Ю. Бондарев (Москва) үгэ хэлэхэдээ, мүнөө дэлхэй дээрэ боложо байһан бүхы үйлэ хэрэгүүдэй түлөө уран зохёолшын ехэ харюусалгатай байһан тухай темэ тодо хурсаар соностобо.

Олонациональна совет литература дэлхэйн соёл культурада өөрсэ янзын үзэгдэл болоно. Тэрэ бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы хубинуудай хүн зоной дунда хүндэтэй юм.

Д. Мулдагалиев (Казахстан), А. Чепуров (Ленинград), Н. Думбадзе (Грузи), С. Азимов (Узбекистан), гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, Советүүдэй ороной уран һайханай ажабайдалай таһаршагүй хуули ёһон болодог национальна литературанууд хоорондоо холбоо барисаа ехэтэй, нэгэ-нэгэеэ баяжуулна гэжэ онсолон зааһан байна.

Совет литература Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түүхэ болон мүнөөнэй ажабайдалые зураглан харуулалгада анхаралаа ехээр хандуулдаг заншалтай юм гэжэ Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин начальник, армиин генерал А. Епишев хэлэбэ. Манай илагша-арадай баатаршалгын һүр жабхалангые баталдаг Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үйлэ хэрэгүүд, баатарнууд тухай номууд олониитэдэ урма зориг бадаруулдаг байна гэжэ М. Танк (Белорусси) тэмдэглээ.

Съездын хүдэлмэриин хоёрдохи үдэр найман комиссиин заседанинууд дээрэ зохёохы ажалай эгээн шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна.

(ТАСС).

КОЛХОЗУУДАЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД

Колхозуудай бүхэроссин соведэй заседани июлиин 1-дэ Москвада боложо, тэжээл үйлэдбэрилгын, гээгдэлдэ ороһон ажахынуудай экономикые бэхижүүлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Тэжээл үйлэдбэрилгын комплексно программые бэелүүлхэ талаар Калужска ба Белгородско областьнуудай колхозуудай соведүүдэй, хүдөө ажахын зургаануудай хүдэлмэри заседани дээрэ шэнжэлэгдэһэн байгаа. Нютагай ажахынууд газар тарялангай ургамалнуудые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлнэ. Тарилгын байгууламжые нарижуулан һайжаруулна гэжэ тэмдэглэгдээ. Оньһожоруулагдамал звенонууд, отрядууд болон бригаданууд, мүн ажахынууд хоорондын тэжээл үйлэдбэрилдэг 6 предприяти хүдэлнэ.

Гэхэтэй хамта Калужска ба Белгородско областьнуудай колхозуудта тэжээл үйлэдбэрилгэ мал ажалай эрилтэнүүдһээ нилээд гээгдэжэ байнхай. Колхозуудай бүхэроссин совет эдэ дутуу дундануудые усадхахыень дурадхаба. Малай тэжээл үйлэдбэрилгын, һалбариие мэргэжүүлгын түрүү технологи нэбтэрүүлхэ үргэн ехэ хүдэлмэри ябуулхаар дурадхагдаа.

Холимог силос дараха талаар Воронежско болон Белгородско областьнуудай ажахынуудай дүй дүршэлые Колхозуудай бүхэроссин совет һай-шааба.

Соведэй түрүүлэгшэ, РСФСР-эй хүдөө ажахын министр Л. Я. Фларентьев заседани дээрэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

ФОТОРЕПОРТАЖ

„САГААН АЛТАЯА" СЭБЭРЭЭР АБАЯ!

ХАЙШАНУУДАЙ АБЯАН ЗАМХАНАГҮЙ

Совхозой түб болохо Оронго һууринһаа сэхэ зүүлжэз гараһан эгээл ута үйлсөөрнь саашалбал, үргэн ехэ һарабша, сарайнуудта туласа ерэхэт. Эндэ мүнөө «сагаан алтаа» суглуулха түс ажахын эгээл харюусалгатай хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана.

Хонидой нооһо хайшалхаар түхеэрэгдэһэн томодхогдоһон энэ пунктда электро-хайшануудай таршаганаан нэгэ жэгдэхэнээр шэнхинэн сууряатана. Сарайн баруун нюурта бүхэлэгдэжэ хадагдаһан багахан улаан самбар абаһаар лэ эндэ ерэгшэдэй һонирхол татана. Энэ самбарта нооһо хайшалагшадай мүрысөөндэ эрхимлэгшэдэйнь нэрэ ба дүн үдэр бүри аржытар бэшэгдэдэг юм. Тиихэдэ энэ пунктда ажаллагшадай эдеэлдэг, амардаг багахан һарабшын хоёр ханада абаһан социалис уялгань, мүн шалгарагшадые урмашуулха гурим, уряа лозунгнууд няагданхай. Тиихэдэ «сагаан алта» суглуулагшадай үдэр бүри хэһэн ажалай дүн, шанарайнь сэгнэлтэ түсхай самбарта тэмдэглэгдэдэг гуримтай байба. Эндэ бэшэгдэһэн мэдээнүүдые уншахадаа, хэнэй эрхимлэжэ ябаһыень абаһаар ойлгохоор.

—Хонидой нооһо хайшалха хүдэлмэри табадахи үдэрөө ябуулагдажа байна. Мүнөө 36 хайшалагшад ажаллана. Абаһаар түрүүшын гурбан үдэрэй туршада 25 электро-хайша хүдэлгэгдөө юм. Эдэ үдэрнүүдтэ хайшалагшад нэмэжэл байна, —гэжэ хонидой нооһо хайшалха энэ пунктын начальник Добчин Бимбаевич Цыбиков хөөрэнэ.

Эндэ бүхыдөө 28 отарын 15 мянга шахуу хониной «сагаан алтан» суглуулагдахаар түсэблэгдэнхэй. Түс пунктда ажаллагшад хонидоо ажалай 14 үдэрэй туршада хайшалжа дүүргэхээр хараална. Үнгэрһэн дүрбэн үдэрэй туршада эндэ 2700 хониной нооһон хайшалагдажа абтаа. «Сагаан алтаяа» саг болзортонь, гээлтэ хоролтогүйгөөр суглуулжа тушаахын тула совхозой дирекци хайшалагшадаар автомашинын жолоошодые, механизаторнуудые, мэргэжэлтэдые гэхэ гү, али урдандаа хониной нооһо хайшалжа дүршэһэн хүнүүдые олоор томилһон байна. Тиихэдэ эндэ нютагай элдэб эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, һургуулиин һурагшад, багшанар олоороо ажаллана. Жэшээлбэл, түс пунктда нёдондоной чемпион нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ Мунко Дагбаевич Будаев ажаллана. Энэ нүхэр нёдондо 1000 хониной нооһо абажа, мүрысөөндэ онсо эрхимлэһэнэйнгээ түлөө Олимпиин нааданууды хаража сэдьхэлээ ханаха түлөөһэгүй путевкоор шагнагдаа юм. Мүнөөшье тэрэ чемпионойнгоо нэрэ хүндые хамгаалха хүсэлэнтэй.

—Бидэ эгээн түрүүлэн бэлшээн таргалуулагдажа гүрэндэ тушаагдаха һүрэг хонидой нооһо хайшалжа абаабди. Түсхайлбал, Владимир Малакшиновэй, Василий Базаровай, Пурбо-Доржо Доржиевай даадаг һүрэг хонидой нооһон абтаа. Мүн зүһөг зэьенүүдые харууһалдаг Владимир Юмсунов графигай ёһоор хонидойнгоо нооһо хайшалуулаа. Мүнөө Шернин Бимбаевай зүһөг зэьенүүдэй «нэхы» суглуулагдана. Энэ жэлдэ хүйтэн, гандуу байһандаа юм гү, нооһоной гараса муухан байна. Хонин бүхэнһөө 2700—2800 грамм нооһон абтана. Нооһон аргагүй хуурай, хүнгэн,—гээд, тоо бүридхэгшэ Агния Забановна Гармаева хэлээ һэн.

Хайшалагдаһан нооһые һургуулиин һурагшад тэрэ дороо абаашажа шэгнүүлээд, классировщик эхэнэрнүүдтэ дамжуулна. Эндэ нооһоной шанар шалгажа, классыень тодорхойлхоор Бутыдцу Доржиева, Нима Цыбикова гэгшэд томилогдонхой. Тэдэнэр илгаһан нооһоёо класс классаарнь түсхай таһалганууд соо суглуулна. Тиихэдэ меринос нооһо тон наринаар амяарладаг байба.

Хонидой нооһо хайшалдаг сарайн хойто захадахи багахан һарабша доро хайшын хутага хурсадхагшад, машинкануудые тааруулан заһагшад өөһэдынгөө ажал хэжэ, баһал сүлөөгүйнүүд. Энэ хүдэлмэридэ дүршэлтэй механизаторнууд Бимба Санжиев, Пурбожаб Мункуев, Бимба Батуев, М. Ринчиндоржиев гэгшэд ажаллана. Тэрэшэлэн түс пунктда ветеринарна фельдшер мэргэжэлтэй Янжима Максарова, Дарима Норбоева гэгшэд баһал туха сүлөөгүй, хайшалагшадай хоорондуур яаралтайхан һүндэлнэ. Эдэнэрнай хонидой нооһо хайшалагшадай хэжэ байһан ажалые наринаар хинан шалгахаһаа гадна, электро-хайшын хурса хутагада арһаяа гэмтээлгэһэн хонидто түргэн туһаламжа үзүүлдэг уялгатай юм.

— Урдынхида орходоо хонидой бэе шүлгалха, отолхонь үсөөн. Һүрэг хонидоо эндэ асарһан хонишод баһал шалгадаг. Тэдэнэрнай гомдолгүй. Һайнаар тааруулагдаһан машинкаар ажаллахада, зохид ааб даа, — гэжэ Янжима Максарова мэдүүлбэ.

Эндэхи хайшалагшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн табан хоног бүри нэгэ удаа согсологдожо, шалгарагшадынь тодоруулагдана. Урмашуулгын гуримай ёһоор энэ үедэ үдэр бүхэндэ 50 хониной нооһо абагшад түс бүрэе 25 түхэригөөр шагнагдаха юм. Һургуулиин һурагшад үдэртэ түс бүрэе 25 хониной нооһо хайшалха нормотой. Энэ даабаряа дүүргэжэ, табан хоногой туршада эрхимлэбэл, баһал мүнгэн шанда хүртэхэ гуримтай юм. Хайшалагшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүнгүүдые уридшалан согсолжо зэргэсүүлхэдэ Мунко Будаев, Беликто Бадмаев, Бато-Жаргал Юмсунов, Владислав Будаев гэгшэд анамана тэмсэжэ байһаниинь элирнэ.

— Агрегаднай үдэртэ 500—550 хониной нооһо хайшалжа үрдинэ. Саашадаа хайшалагшадай олошорходо үдэртэ 600 шахуу хониной нооһон абтадаг болохол ёһотой. Ажалнай үглөөнэй 8 часһаа эхилээд, үдэшын харанхы болотор үргэлжэлнэ. Эндэ ажалладаг зон үдэртөө хоёр дахин хооллодог. Хонидой нооһо хайшалха хаһын дүүрэхэдэ, эсэсэй дүн согсологдохо юм. Тиихэдэ энэ хугасаа соо адагынь 850 хониной нооһо хайшалжа, 30 центнерһээ бага бэшэ нооһо һайн шанартайгаар абажа тушааһан хайшалагша чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ гаража, эгээл ехэ урмашуулгада хүртэхэ. Юрэдөө оролдоһон хүн яһала баярлаха, олзотохол байха,—гээд Улаан-Үдын районой Оронгын совхозой хонидой нооһо хайшалха пунктые даагша Добчин Бимбаевич Цыбиков дэлгэрэнгыгээр хэлээ һэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай түсхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Нёдондоной чемпион М. Будаев. Тааруулан заһагша В. Санжиев. Хайшалагшад сүлөөгүй.

С. БАЛДУЕВАЙ фотонууд.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАТ ДЭБЖҮҮЛЭГДЭБЭ

Кабанскын районой «Шергинский» совхозой соёлой байшан соо үсэглэдэр хүн зон олоороо суглараа. Түс совхозой ажалшад Кабанскын һунгуулиин 522-дохи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлхээ энэ суглаанда ерэбэ.

Совхозой хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, алба хаагшадай хамтын суглаае арадай депутадуудай Шергинскэ сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. И. Орлов нээгээд, КПСС-эй Кабанскын райкомой хоёрдохи секретарь Ю. Д. Ангаевта үгэ үгэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ талаар Кабанскын һунгуулиин 522-дохи округһоо депутадта кандидадые дэбжүүлхын түлөө мүнөө эндэ сугларaад байнабди гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээд, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын тула Кабанскын районой ажалшадай хэжэ байһан ажал хэрэг тухай дэлгэрэнгыгээр тоггожо хэлэбэ. Тиихэдээ һунгалтынгаа үдэрые ажалай бэлэгүүдээр угтахые сугларагшадые үгэ хэлэгшэ уряалба.

Удаань «Шергинский» совхозой директор А. Н. Жилин үгэ абажа, Кабанскын һунгуулиин 522-дохи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Алас-Дурна ба Забайкалиин районуудтахи барилгын СССР-эй министр **Сергей Васильевич БАШИЛОВЫЕ** дэбжүүлхэ дурадхал оруулба.

Совхозой 5-дахи отделениин механизатор А. В. Тыхенов, хоёрдохи отделениин гахайшан А. И. Каргина, Шергинскэ дунда һургуулиин директор П. Н. Орлов болон бусад үгэ хэлэжэ, совхозой директор А. Н. Жилинэй дурадхалые халуунаар дэмжэбэ.

Кабанскын һунгуулиин 522-дохи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Алас-Дурна зүгэй ба Забайкалиин районуудтахи барилгын СССР-эй министр нүхэр **С. В. Бащиловые** дэбжүүлхэ, депутадта кандидадаар энэ округһоо һунгагдаха зүбшэлөө үгэхыень гуйха гэһэн тоггоол суглаанда хабаадагшад баталан абаа.

* * *

Кабанскын районой барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин, Прибайкалиин районой түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй Таловска заводой коллективүүдтэ мүн лэ хамтын суглаанууд боложо, нүхэр **С. В. Бащиловые** СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

ЭХЭ ОРОНДОО, ПАРТИИН ХЭРЭГТЭ ҮНЭН СЭХЭ

СЭРГЭЙ АКАДЕМИНУУДЫЕ ДҮҮРГЭГШЭДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ КРЕМЛЬ СОО УУЛЗАЛГА БОЛОБО

Сэрэгэй академинуудые дүүргэгшэдэй хүндэлэлдэ СССР-эй Оборонын министерство, Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флот июлиин 1-дэ Кремлиин Ехэ ордон соо уулзалга хэбэ. Совет сэрэгэй дээдэ һургуулинуудта һуралсалаа амжалтатайгаар дүүргэһэн СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй, аха дүү социалис оронуудай арминуудай генералнууд болон офицернүүд, арми ба флодто зорюулжа гүнзэгы үзэл бодолтой, үндэр мэргэжэл шадабаритай кадрнуудые һурган бэлдэһэн профессорнууд, багшанар уулзалгада хабаадаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устинов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. В. Смирнов, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудые даагшанар И. Ф. Дмитриев, Н. И. Савинкин, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Б. Н. Пастухов, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшонор ба орлогшонор, Советскэ Союзай маршалнууд, сэрэгэй элитэ ехэ бусад начальнигууд уулзалгада хабаадаа.

Сугларагшадта халуунаар угтагдажа, Д. Ф. Устинов үгэ хэлэбэ. Арми ба флодто мэргэжэлтэдэй нэмэһэнтэй дашарамдуулан, сэрэгэй академинүүдые дүүргэгшэдые, тэдэнэй хүдэлмэрилэгшэдые үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, Совет гүрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай арминуудые саашадаань бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэридөө ехэ амжалта туйлахыень эдэнэртэ хүсэбэ.

— КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, СССР-эй Оборонын Соведэй Түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай Маршал нүхэр Л. И. Брежневһээ дайшалхы амар мэндые, үнэн зүрхэнэй амаршалгые таанадта дамжуулжа байһандаа урма баяртайб, — гэжэ Д. Ф. Устинов хэлээ.

Уулзалгада хабаадагшад энэ мэдээсэлыень нэрьемэ, удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаба.

Удаань сэрэгэй академинүүдые амжалтатайгаар дүүргэһэнэрнь Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй генералнууд болон офицернүүдтэ, аха дүү оронуудай арминуудай дайшалхы ханинарта үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые хүргэһэн КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалгые СССР-эй оборонын министр уншаба.

Зэбсэгтэ Хүсэнүүд тухай эсэгэ ёһоной анхарал оролдолго хандуулдагайнь түлөө, үнэн зүрхэнэй амаршалгануудайнь, һайн һайхан хүсэлэнгүүдэйнь түлөө Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устинов эндэ байгшадай, сэрэгэй академинүүдые дүүргэгшэдэй, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдэй үмэнэһөө партиин ленинскэ Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, нүхэр Л. И. Брежневтэ халуун баяр баясхалан хүргөөд, сэрэгэй академинүүдые дүүргэгшэд үндэр этигэл найдалыень харюулжа, манай Эхэ орониие хамгаалха талаар тэдэнэй урда табигдаһан али бүхы зорилгонуудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ юм гэжэ найдуулаа.

Совет ороной эб найрамдалта политика бэелүүлжэ байгаашье һаань, эзэрхэг түрэмхэй империалис бүлэгөөрхид, нэн түрүүн США уласхоорондын байдалые орёо түгшүүрилтэй болгоно гэжэ үгэ хэлэгшэ саашадаа тэмдэглэбэ. Тэдэ шахардуу байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые дэбэргэнэ, сэрэгэй һомололгонуудаа үргэдхэнэ.

Уласхоорондын орёо байдалһаа манай парти, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитет шухала тобшололнуудые хэнэ. Зохёон байгуулгын асари ехэ зорилгонуудые шиидхэхэдээ, тэдэ оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлхэ асуудалнуудые нэгэшье үдэр соо харааһаа алданагүй.

Манай алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүд бүхы арадтаяа хамта ниитэ нэгэн һанал бодолоор, хүсэл эрмэлзэлээр ажаһууна гээд СССР-эй оборонын министр үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Парти, правительствын анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэһэн, бүгэдэ арадай халуун дурлалда хүртэһэн тэдэ аха дүү социалис гүрэнүүдэй арминуудтай хамта эб найрамдал ба социализмые һэримжэтэй хёрхоор сахин хамгаална.

Сэрэгэй академинүүдые дүүргэгшэдэй хүндэлэлдэ болоһон уулзалга хани халуун, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР

«Мүнөөдэр шиидхэхы, эгээл шухала участок гэхэдэ, эрдэм наукын нээлтэнүүд болон ухаалан зохёолгонуудые нэбтэрүүлгэ болоно. Эрдэм-шэнжэлгын болон проектно-конструкторска хүдэлмэринүүдые экономическа болон эмхидхэлэй талаар үйлэдбэритэй нягта холбоотой болгохо хэрэгтэй», — гээд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев партиин XXVI съезд дээрэ хэhэн тоосоото элидхэл соогоо хэлээ hэн. Энэ хадаа манай арбан нэгэдэхи табан жэл соо дүүргэхэ хэлбэришэгүй хараа зорилгомнай болоно бшуу.

Манай завод оронойнгоо олохон эрдэм - шэнжэлгын институдуудтай үнинhөө хойшо нягта харилсаа холбоотой юм. Тиигэжэ, жэшээнь, үйлэдбэриин асуудалнуудаар СССР-эй Зам харилсаанай министерствын Түбэй научно - шэнжэлгын институдай мэргэжэлтэдтэй зүбшэлсэдэгбди. Мүнөө үедэ заводойнгоо гол үйлэдбэрие hэльбэн шэнэлхэ үедэмнай Харьковска проектнэ институдаархин ехэ туhа хүргэнэ. Мүн тиихэдэ бидэндэ хэрэгтэй дээлэ эрдэмтэ мэргэжэлтэдые бэлдэхэдэмнай, түмэр замай транспортын инженернүүдэй Хабаровска институт, Омскын транспортна, Зүүн Сибириин технологическа, Москвагай булад болон бусад холисонуудай, Эрхүүгэй түмэр замай транспортын инженернүүдэй гэхэ мэтэ институдууд ехэ туhаламжа үзүүлдэг юм.

Эрдэм наука үйлэдбэри хоёрой хоорондын харилсаа холбооё бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай завод Зүүн Сибириин технологическа институдай коллективтэй тусхай холын хараата хэлсээ баталаа hэн. Энэ хэлсээнэй ёhоор, тус институдай эрдэмтэд манай мэргэжэлтэдтэй хамта үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар эрдэм - шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулха зэргэтэй. Тиихэдээ эрдэмтэд «Научна шэнжэлгэ бүхэниие ашаг үрэтэйгөөр» гэhэн зорилго урдаа табинхай.

Тиин физико - математическа эрдэмэй кандидат Ч. С. Лайдобоной ударидалга доро, мүн тэрэнэй хабаадалгатайгаар электромашинануудай обмотконуудые hайжаруулха талаар шэнжэлгэ хэгдэнэ. Тэрэ шэнжэлгын ашаар электромашинын «ЭДТ-200» түхэлэй якорьнууд түргэн заhабарилагдадаг, удаан саг соо ашаглагдадаг болонхой.

Техническэ эрдэмэй кандидат М. Ц. Хараевагай хүтэлбэри доро металл болбосоруулгын үйлэдбэридэ гексанит хэрэглэхэ талаар шэнжэлгэ-туршалгын хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ шэнжэлгын hайн үрэ дүн туйлабал, металл отолдог олохон станогуудта гексанит хэрэглэгдэжэ, вольфрам, титан, кобальт гэхэ мэтэ үнэтэ шухаг материал алмагдаха hэн.

Мүн тиихэдэ «ЭДТ-200» түхэлэй якорьнуудай подшипнигуудай шанарыень hайжаруулан, удаан болзорто хүдэлдэг болгохо зорилготойгоор техническэ эрдэмэй кандидат Т. С. Жаргалов шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри хэжэ байнхай. Энэнь нилээд ехэ экономическа ашаг олзо үгэхөөр хараалагдана.

Заводой түбэй лабораторидо инженер-металлограф Т. Г. Ревинагай хүтэлбэри доро дизельнэ двигателиин вкладышуудай элисые шалгаха талаар шэнжэлгэ хэгдэhэн юм. Энэнь эрдэмтэдыешье ехэтэ hонирхуулаа. Тиин энээниие шалгажа, вкладышуудые шудхалгын шэнэ гурим туршаха даабари ВСТИ-гэй техническэ эрдэмэй кандидат Ю. П. Аганаевта үгтэhэн байна. Тэрэнэй экономическа ашаг олзонь ехэ байха. Дизельнэ вкладышуудай эройдоо арбан процентээршье бүхэ болоо hаа, арадай ажахыда хахад миллион түхэригэй алмалта хэгдэхэ болоно.

Энэ мэтэшэлэн манай заводой коллектив проектнэ институдуудтай холбоо барисаагаа улам бэхижүүлнэ. Мүнөө сагай наука болон техникын туйлалтануудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэдэмнай эрдэмтэд бидэндэ туhална.

Г. ГУСАЧЕНКО,
Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй түбэй лабораториин начальник.

НЮТАГАЙ АРГА БОЛОМЖО ХЭРЭГЛЭГДЭНЭ

Манай Баунтын районой харьяата нютагуудта үни хүлеэгдэhэн зунай зулгы дулаан саг олоошье хүрэжэ ерэнхэй. Зарим хонхор газарта бэлшээриин ногоон hөөм ута боложо, миралзан долгилно. Иимэ бэлшээридэ мал бэлшээхэдэ түргэн садажа, яhала hайнаар хүшэлнэ. Илангаяа үнеэдэй hү шэмэ эдэ үдэрнүүдтэ нилээд дээшэлээ.

Зунай бэлшээриин үедэ бага гаргашатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушаахын тула районой ажахынуудта горитой бэлэдхэл хэгдээ юм. Нэн түрүүлэн нажарай байранууд заhабарилагдажа, хэрэгтэй эд хэрэгсэлнүүдынь хүсэд асарагдаа бэлэй. Тэрэшэлэн мал адуулагшад, hаалишад зунай бэлшээридэ гарахын урда тээ үнгэргэгдэhэн хамтынгаа суглаан дээрэ hү ехээр hаажа гүрэндэ тушааха, мүн малай шэгнүүрые горитойгоор дээшэлүүлхэ зорилгонуудые хараалhан байна.

hүүлэй жэлнүүдтэ «Амалатский» совхозой зоотехник мэргэжэлтэй Г. С. Гуржаповагай хүтэлбэрилдэг Бага-Амалаадай hаалиин фермын коллектив горитой амжалта туйладаг болонхой. Мүн Джилиндын совхозой Ц. Цыбеновэй даадаг малай гүүртын коллектив, энэл ажахын мал шахан таргалуулдаг Д. Ш. Ринчиновэй ударидадаг фермын үхэршэд социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Тиихэдэ Джилиндын-Алагай Л. Плахинай хүтэлбэрилдэг бүлэг адуушад нилээд амжалтатай.

Мүнөө районой малшад, hаалишад яруунынхидай республикэ дотороо гаргаhан үүсхэлые зүбшэн хэлсэжэ, hайшаан дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаа юм. Тиигэжэ партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр зоригжоhон районой малшад энэ зундаа заабол ехэ амжалта туйлахаар хүсөө элсүүлэн ажаллана. Ажахынуудай партийна организацинууд, профсоюзай комитедүүд hаалишад, үхэршэдэй дунда дэлгэрүүлэгдэhэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые таhалгаряагүй согсолжо, олондо мэдээсэхэ хүдэлмэрөө hайнаар ябуулна. Ушарынь хадаа продукци ехээр үйлэдбэрилхэ онол аргануудаа элирүүлжэ хэрэглэхэ талаар ехэ ажал хэгдэдэг байна.

Эдеэ хоолой продуктнуудые, илангаяа hү ехээр үйлэдбэрилжэ гүрэндэ тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхын тула зарим ажахынуудта үмсэhөө сагаан эдеэ худалдажа абаха хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэгдэнэ. Эгээл мүнөө Монгой hууринда хубиин ажахытай айлнуудhаа үлүү гараhан hү тушаажа абаха хүдэлмэри hайнаар ябуулагдана. Энээндэ ниитын эмхинүүд онсо анхарал хандуулдаг болонхой. Жэшээлбэл, совхозой хүдэлмэришэд хубиингаа ажахын хэрэглэмжэhээ үлүү гараhан продукциие холо ошонгүй, бэлэдхэлэй пунктда асаржа худалдаха аргатай юм. Зунай сагта илангаяа айл бүхэнhөө hү суглуулжа абаха хүдэлмэри үдэр бүри таhалгаряагүй ябуулагдана.

Монгой hууринда ажаhуугшадай эдэбхи үүсхэлые бусад тосхоной хүн зон hайшаан дэмжэнэ. Ушарынь хадаа айлнуудай тушааhан hүн гүрэнэй түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ. Жэшээлбэл, нёдондо тус hууринда ажаhуугшад бэлэдхэлэй пунктда бүхыдөө 308 центнер hү тушаагаа бэлэй. Энэнь бүхы район дотор хубиин ажахыhаа суглуулагдаhан hүнэй хэмжээнэй хахадынь болоhон байха.

Хубиин хэрэглэмжэhээ үлүү гараhан продукци худалдажа абаха талаар иимэ амжалта зүндөө туйлагдаагүй. Амалаадай сельскэ Соведэй гүйсэдком ажалшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри горитойгоор ябуулаа. Мүн тоhоной заводой хүдэлмэришэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд энээндэ ехэ туhа хүргэнэ.

Байгша ондо арадай депутадуудай районой Соведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр харьяата hуурин, тосхон бүхэнhөө бүхыдөө 670 центнер hү суглуулжа, гүрэндэ тушааха даабари үгтэнхэй. Энээнэй 400 центнерыень гэхэ гү, али 60 процентыень Амалаадай сельскэ Совет бэелүүлхэ зорилготой. Иимэ дээшэлүүлэгдэhэн уялгаяа эдэнэр дүүргэхэ аргатай гү?

hаяхан Монгой hууринда ошожо хүн зонтой хөөрэлдэхэдөө заабол бэелүүлхээр байhыень элирүүлээбди. Н... гэдэхеэр, эндэхи харьяа... hуурин, тосхондо ажаhуу... шадай үмсын ажахыда үне... дынь нёдондонойхиhоо ... лээд олошоронхой. Хоёр... хёор, нютагай эмхинүүдэй х... дэлмэришэд айлнуудhаа ... тушаан абаха хүдэлмэр... байгша ондо урдынхиhаа hа... наар, эртүүр эмхидхэнхэ... Жэшээлбэл, «Амалатский» совхозой хоёрдохи отдел... ниин түб hууринда hү т... шаан абахаар түхеэрэгдэhэ... тусхай байра үгтэнхэй. Э...дэ Монгойн тоhоной заводые даагша Л. С. Будаева үдэ... бүхэндэ ерэжэ, үглөөнэй 5 hаа 6 час болотор айлнуу... hаа hү тушаан абадаг бай...ха юм.

— hү абадаг манай пункт табадахи үдэрөө хүдэлгэгдэнэ. hү тушаадаг айлнууд... тоо үдэр бүри олошорж... байна. Түрүүшын үдэрнүүд... тэ 40—50 килограмм hү суг... луулдаг hэмди. hаяна... худалдажа абаhан продукци... най хэмжээн хоёр центнер... тэ хүрэдэг болоо. Саашадаа үшөөшье нэмэхэ байха. Айлнуудай үнеэд тугаллажа, бэлшээриин hайнда hү шэ... мэньшье дээшэлхэ,— гэжэ тоhоной заводые даагша Людмила Самсоновна Будаева хөөрэнэ.

Айлнуудhаа мал ажал... продуктнуудые худалдан абаха гэшэ гүрэнэй удха ша... нартай хэрэг. Тиимэhээ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энээндэ онсо анхарал хандуулха зэргэтэй. Тусхайлбал, тоhоной түбэй завод (директорынь С. Тыхеев) өөрынгөө мэдэлэй пунктнууд болон hү, тоhоной заводуудые эд... дэб хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангаха уялгатай. Тэрэшэлэн районой худалдаа наймаанай эмхинүүд мал ажалай продуктнуудые бэлэдхэлэй пунктда тушааhан айлнуудта хоморой эд товарнуудые үгтүүлэн · худалдадаг байбалнь бүришье ашаүрэтэй hэн ха гэжэ hанагдана.

В. НИНДАКОВ.

ЭНЭ НАhАНАЙНЬ ХЭРЭГ

Зураглал

Зүүн-хойноhоо зүйдэлтэ тэнгэриин hүн сагаан үнгөөр хэяатажа, байн байн улаан дүлөөр түлатаха, хонгор үглөөнэй хон-жэн байдалые мүнгэн хонхо мэтээр зэдэлүүлэн, шүүдэртэ талын гүн ногоон соо хорожо хоноhон жэргэмэлэй харбуулhан годли мэтээр өөдөө дэгдэхэ хаhада, зээрдэ морёо унаhан Жигмидэй Даша Уляабарай шугы тээшэ яаралгүйхэн hайбарлуулжа ябадаг юм. Яараадшье яалайб даа?! «Утын үдэр урдашни, уужам таладал, үгтана». Булшантайхан боложо байhан буруунуудаа булагай эрьеын бутууда үдхэн ногоон соо ээрээд, зээрдэ морёо зайдлажа хажуудаа hула табижархёод, зэнхэгэр тэнгэриин майхан доро үлгөөтэй юумэн шэнги арбаганажа, үнөөхил мүнгэн хонходол аллгаяа дэлгэр элбэгээр дээрэhээш дуhаан байдаг жэргэмэлэз харан харан hуухадаа, элдэб бодолой эрьюулгэдэ, эхи захагүй үертэнь абтахаш.

«Утын үдэр урдашни, уужам таладал, үгтана...»

Жигмидэй Даша энэл хорёод жэл соо үтлөө бүри совхозойнгоо залуу малые туужа, Уляабарай шугын эбэрэй шэмэтэ ногоо шэмхүүлхэеэ гаргажа ябахадаа, хэнэйшье зохёоhон бэшэ, юрэл хэлэнэй үзүүртэ торсолдон, өөhэдөө тиигээд бүрилдэшэhэн өө-мөөгүй эдэ мүрнүүдые урдын ута аялгада зохилдуулан тааруулаад, зоргон соогоо хамар дороо гүбэржэл ябадаг hэн... Тиихэдээ хэбэд номин Хэжэнгын талын энгэр дээрэ эхилhэн хэнзэ бага наhаяа дурсаха. Элhэтэй, доботой элдин энэ талатай эжэлшэhэнээ, энэл нюдэн дээрэнь урган hуугша гал улаахан балма сэсэг мэтэ тэрэнэй нэгэ таhаршагүй хубинь болошоhон тухайгаа хэзээ хэзээнэйхиhээ хурсаар мэдэрэн, хорёод жэлдэ махаhан ходоодоол хоншуу үнэртэй, ходоодоол түрэл, дүтэ энэл шара элhэ, эбхэрhэн ногоо тэбэреэд, халуун аминдань жэгнүүлэн, хангал охиндонь hоггон хэбтэшэhэйб гэжэ хэды оло шэбшэдэг гээшэб!

Иимэл шэдитэ татасатайл Хэжэнгын тала! Теэд тэрэнииень хэзээ Жигмидэй Даша ойлгоо, ой ухаандаа энэ наhанайм уряал, баяр, эрхилхэ гол хэрэгэйм үндэhэн гэжэ эсэслэшэгүй этигээ гээшэб? Хэзээ?

...Жараад оной эгээл эхеэр тохёолдоhон аадартай бороотой аяма халуун зунай нэгэ үдэр hанаандань мүнөө ороодхидог. Энэ тэрэ ажалда ээлжээ эхигүй шэдүүлэн, механизаторшье, малшаншье, луговодшье бэшэ ябатарнь, совхозой директор Дондок Дашиевич Дугаров дуудажа асараад, бардаастай шанга хоолойгоороо бадашан hагад:

— Буруушан болохо гүш?! — гэжэ сэб сэхэ түлгаба.

— Үгыб, — гэжэ Даша үсэрхэбэ.

— Бодожо үзэ, болохо үгыгөө үглөөдэр лаб мэдээд ерээрэй, тиихэдэшни хөөрэлдэхэбди. Дэмы юумэ шамда дурадханагүйб, hайсал боложо үзөөрэй, hайса, — гэжэ hүүлшынгээ үгэ дээрэ онсо сохилтотойгоор дуугараад, директор буруу харашаба. Хөөрэлдөөн дүүрээ гэжэ ойлгоhон Даша уруу дуруухан юумэн: «Буруушан болохо хүн гүб?» — гэжэ хамар дороо гүбэрhөөр Санжима Гомбожаповна hамгандаа хүрэжэ ерэбэ. Наhанайнь нүхэр үйтаншагшье hаа, соготойгоор гэрэлтээдхидэг ёhотойл мойhон харахан нюдэдөө мэлмэлзүүлэн:

— Дондок Дашиевич зүб лэ хэлэбэ хаш. Олзотойшье, омогтойшье ажал бэшэ юм гү? — гэбэ.

— Хонишон болоо hаамнай, үлүү олзотой байха hэн, — гэжэ Даша hөөргэдэбэ. — Харана гүш, хонишодой байра байдал. Совхоз соомнайшье тэдэниие хүсэхэ хүн үгыл.

— Тиимэньшье тиимэл даа. Хонишоной тушаалай үгы хала директор шамай буруушан боло гээ аабза. Эндээ hайн хүдэлөө hаашни, хонишоншье болоходомнай холо бэшэ бшуу, ойлгоно гүш? — гэжэ hамганиинь илдамаар, идхаhаншуугаар дуугарба.

Юрэдөө, Жигмидэй Даша, hайса бодожо үзөөд, үглөөдэрынь директорэй кабинедэй үүдэ татажа үрдимсөөрөө:

— Хамаагүй, арсанагүйб. Буруушан хадаа буруушан болохо гүбии, — гэбэ.

Тэрэ гэhээр үглөө бүри үүрээр бодожо, үдхэн шүүдэртэй ногоо оймон, зээрдэ морёо барижа эмээллээд лэ, тэрүү тэрэ — Уляабарай наана — hүн сагаан манан соо тамаржа ябаhандал харагдадаг малайнгаа байранууд тээшэ яарадаг... Түрүүшын үедэ түдэгэсөөдшье абаа юм. Яахабши даа, дүй дүршэл багадаа бээ. Тала уужам гээд лэ буруунуудаа тараажархёод, өөрөө энэ тэрэ хонишодойдо орожо, үдэрэй сүлөөгэй үгэ хүүр дэлгэхэ дуратайгша hэн.

hарын дүүрэхэдэ, буруунуудыень шэгнэжэ үзэбэ гээшэ. Тиихэдэ Хэжэнгын совхозой ахамад зоотехник байhан Мирон Хандыкович Хантаев шоотоёо тас-няс татажа татажа, удаан hуугаал, урдаhаань гайхангяар хаража:

— Ши, Даша юрэдөө буруунуудаа хаагуур адуулдаг гээшэбши? — гэжэ гэнтэ hураба.

Асуудалайнь гүн удхые арайл ойлгоогүй байhан Даша гэнэн хонгороор:

— Уляабарай үбэрөөр, — гэжэ харюусаба.

— hэ, Уляабарай үбэрөөр...— гэжэ тэрэниие доройлhоншуугаар Мирон-зоотехник дуугараад — Сүүдхын оройдоо 600 граммаар эдэнэйш шэгнүүр нэмээ. Оройдоол 600 граммаар... Үшөө Уляабарай үбэрөөр адуулнаб гэхэш,—гэжэ сухалтайгаар нэмэбэ. Бэшэ юушье дуугарангүй, ондоо адуулагшадай малнуудые шэгнэхээ ябашаба. Даша толгойгоо тугаарай тас-няс гэжэ байhан яhан шоотоор тоб байса тоншуулшаhандал боложо, үгэ хүүршье хэлэхэсэ ойлгожо ядашоод, нэгэ хирэ гүрэмэл ташуураараа кирзовэ сабхиингаа түриие үлэ мэдэг сохисогоон зогсобо.

Хожомынь даа, ёhотойл мал адуулагша гээшэб гэжэ өөрыгөө лаб тоолодог болоhон хойноо, тэрэ түрүүшынгөө «панхаруутаалгые» ойндоо оруулхадаа: «Мирон сэсэн лэ хүн байгаа бшуу. Хараагаа, үреэгээ hаань, үшөө үсэрэлдэжэ зобохо бэлэйб», — гэжэ hанагша hэн.

«Утын үдэр урдашни, уужам таладал, үгтана...».

Теэд хэзээ энэ утын үдэртэл уужамхан Хэжэнгынгээ хуудамхан талатай хүйhөөрөө холбоотойгоо, хүбүүниинь байhанаа, ойлгоо гээшэб? Хэзээ?

Хори гаран жэл соо үглөө бүри ябагаар, морииной дабшасаар, үдэр, хоногой үлхэлдэн ошосоор, үри бэеынгээ үндын ургасаар, он жэлнүүдэй урасхал ябасаар лэ Хэжэнгын талые хэмжэн хээлэн алхалхадаа, зүүлжээ, баруулжаа, урагшаа, хойшоо hайбарлуулха, дугшуулхадаа, алда сажан бүхэниись анхаран, hарабшалан харахадаал, энэ наhанайм эгээн ехэ баяр, эдлэхэ золии, эрхилхэ хэрэгии энэл гэжэ ойлгоо бэшэ юм гү?

— Тиимэ гү? — гэжэ Жигмидэй Дашаhаа асуухада, даруу номгон зангаараа гонзод гэhэн толгойгоо сагнайлган, хүрин хара нюдэдөө багаха онииd гүүлээд, нэгэ хирэ үнөөхил Уляабарайнгаа шугы руу шэртэн хаража байтарга, танилаар миhэд гэжэ, толгойгоо дохино.

Зүб лэ даа, иигэжэл миниин хара багын нүхэр, мүнөө Хэжэнгын совхозой түрүү мал адуулагшадай нэгэн, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентэ Даша Шагдарович Жигмитов энэл, элдин хонгор Хэжэнгын талада, үлүү ехэ үндэр соло алдаршье бэдэрээгүй, «буруугайнгаа бэлшээри соохоно» ябаашье hаа, үри хүүгэдэйнгээ «гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ» хүргэжэ, хүн түрэhэн нэрээ хүндэтэйгөөр дурдуулан ажаhуунал, ажаллана...

Баяртай hайн ябыш даа, Даша!

А. ЖАЛСАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Ж. Жигмитов.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Совет орон дотор

ХАРА БЭШЭ ХҮРЬhЭТЭЙ НЮТАГУУДАЙ ПОЛИНУУДТА

КИНГИСЕПП (Ленинградска область). Эндэхи «Фосфорит» нэгэдэлэй химигүүдэй түсэбhөө гадуур продукци үгэхэдэнь. Мүнөө жэлэй эхиндэ ашаглалгада абтаhан шэнэ үйлэдбэри проектнэ хүсэндөө болзорhоо урид хүргэгдөө. Тэрэ жэлдээ 860 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилдэг байха юм.

— Шэнэ түхеэрэлгэ шудалхын тула предприятиин түрүү хүдэлмэришэд эльгээгдэhэн байгаа,— гэжэ фирмын парткомой секретарь Н. С. Баулин хэлэнэ.—Харин техническэ мэргэжэлэй училищиин базова бүлэгтэ бэлдэгдэhэн хүбүүд тэдэнэй хүдэлдэг газарта ажаллажа эхилээ hэн.

Нигэжэ эмхидхэгдэhэн шэнэ коллектив аппаратурын үшөө хабсаргагдажа байхада, тэрэниие шудалжа үрдеэ hэн. Тусгаар эмхидхэгдэhэн штаб барилгада хабаадалсадаг 30 гаран эмхиин хүдэлмэриие тааруулан хүтэлбэрилдэг байгаа. Корпусуудай баригдаха үедэ зарим түхеэрэлгэнүүд хабсаргагдажа байгаа. Аппаратура бүтээгшэдшье тэдэнэй захилые болзор соонь дүүргээ hэн.

Автомадаар түгэс хангагдаhан аммофосой шэнэ комплексын ашаглалгада үгтэхэдэ, «Фосфорит» нэгэдэл Хара бэшэ хүрьhэтэй нютагуудай полидо хоёр дахин шахуу ехэ продукци үйлэдбэрилдэг болохо юм.

ДҮЙ ДҮРШЭЛЫЕНЬ ХАЛАН АБАНА

КУЙБЫШЕВ. Ипатовайхидай дүй дүршэл халан абахые Куйбышевай механизаторнууд Ставрополиин хизаарай «Тевталинский» совхоздо ерэбэ. «Утевский» совхозhоо О. А. Сонюшкинай даадаг хуряалга-зөөлгын звено эндэ ургаса хуряалгада хабаадалсаха байна.

Тэдэнэй олонхинь Ставропольда гурбадахи жэлээ ургаса хуряалгада хабаадалсана. Ургасые комплексно аргаар хуряаха үүсхэл гаргагшадта ошолгонь тэдэнэртэ ехэ hургуули боложо үгэдэг. Гурбан жэлэй саада тээ тиишэ түрүүшынхеэ ошоод ерэхэдээ, утевско механизаторнууд совхоздоо хуряалга-зөөлгын гурбан звено эмхидхээ, ургасала ипатовайхидай аргаар хуряажа эхилээ hэн.

Харин Куйбышевай механизаторнууд ипатовайхидта туhалдаг заншалтай. Куйбышевска областиинхида орходоо . Ставропольда ороо hо тарян түргөөр эдеэшэдэг юм. Тиимэhээ «Тевталинский» совхозой механизаторнууд совхоздоо хуряалгаяа дүүргээд, нүхэдтөө ерэжэ, ургасаяа богони болзорто хуряажа дүүргэхэдэнь туhалха юм.

БЭЛШЭЭРИ УhАЛАГДАНА

Ашаглалгын-мелиоративна участогай хүдэлмэрилэгшэд Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын олон жэлэй ногооной таригдаhан талмайе, мүн бэлшээриие уhална. Эндэ 700-гаад гектар бэлшээри уhалагдаа юм. Василий Георгиевич Шунковой хүтэлбэрилдэг уhалууршадай бригада эртэ үглөөнhөө эхилээд, үдэшэ орой болотор хүдэлмэрилжэ, даабаряар хараалагдаhанда орходоо hуратгүй ехэ бэлшээриин газарай талмай ундалуулаа.

Бэлшээриин газарые оло дахин уhалхаар, үбhэ ногооной ургасые гектар бүриhөө хорин табан центнертэ хүргэхөөр тэдэнэр хараална.

Д. ДЫЛЫКОВ.

Улаан-Үдын район.

ХҮДЭЛМЭРИШЭН НЭРЭНЬ ХҮНДЭТЭЙ

Сагаан мүнгэн малгайтай Саяан уулын хормойдо оршодог Галбай нютагта Даша Яптуев түрэhэн намтартай юм. Гранит шулуун хабсагайн табсангуудые дамжан, Хэнгэргэ голой эрьеэр наадажа, хадын үндэрэй нугануудай ногоон соогуур умбан, тэрэ бага наhаяа үнгэргэhэн. Шулуун табсанhаа шууян урдаhан аршаан булагhаа амталан ундалжа, мүнхэ сагаан мүнгэн дуулгата мундаргануудай торгон хяра оройе тулан хараха hанаатай үлын-үлын үндыхэдэнь, толгой дээрэхи тоорсог малгайнь унашагша hэн ха.

Үүлэгүй сэлмэг үхибүүн наhаниинь удаан үргэлжэлөөгүй. Багахан ябахадань эжынь наhа баража, ажаллажа эхилхэ баатай болоо hэн. Газар хахалаа, баяшуулай мал адуулаа. Удаань нютагтань түрүүшын колхозой эмхидхэгдэхэдэнь гэшүүниинь боложо ороо бэлэй.

1930 ондо Улаан-Үдэдэ шэлэй завод баригдажа эхилбэ, хүдөө нютагуудай хүн зоной дундаhаа хүдэлмэришэдые абана гэhэн hураг суу тараба. Удаан бодожо байнгүй, Даша Яптуев харгыда түхеэрээ hэн. Тиин колхозойнгоо правлениин зүбшөөлөөр город ерэжэ, шэлэй заводто оробо. Барилгын ямаршье мэргэжэлгүй залуу хүбүүн түрүүшын үедэ элдэб ажалда ябаа. Оролдосотой бэрхэ, урагшаа hанаатай, олон үгэгүй хүбүүе хоёр жэл хүдэлөөд байхадань, Гусь-Хрустальный город hурахыень эльгээбэ. Шэнээр баригдаhан шэлэй заводто өөhэдын мэргэжэлтэд хэрэгтэй байгаа бшуу. Тиин Даша Яптуев шэл отологшын мэргэжэл шудалба.

Тэндэhээ бусажа ерээд, түрүүшын үедэ шэл хайлуулдаг пеэшэн хэдэг шулуушанаар хүдэлөө. Удаань 1935 ондо заводой ашаглалгада үгтэжэ, түрүүшын шэлэй лентын татагдахада, тэрэниие отолхыень Даша Шойдоновичович Яптуевта найдагдаhан байха юм.

Жабхаланта солгёон үе саг гээшэ hэн ха. Шэлэй заводой хүсэндөө орон хүдэлжэ эхилhэн тэрэ үедэ орон доторнай стахановска хүдэлөөн дэлгэржэ, эршэтэ социалис мүрысөөнэй хүсэтэ долгин эбхэрээ hэм шуу. Даша Яптуев завод соогоо эгээл түрүүшээр энэ мүрысөөндэ оролсоод, уданшьегүй стахановецай нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Даруу номгон зантай аад, ажал хэхэдээ нэтэрүү энэ хүбүүн урматай зоригтойгоор хүдэлэгшэ hэн. Шэнгэн шэлэй дууhашагүй урасхал харан байхадань, бага наhаниинь, түрэл нютагайнь урса гэрнүүдэй онигор заахан сонхонуудтань малай сууха татажархиhан утаатай харанхы гэрнүүд hанаандань орохо. Тиин мүнөө юрын буряад хүбүүхэн өөрөө шэл отолжо, хүнүүдтэ гэрэл тула, баяр бэлэглэжэ байнаб гэжэ мэдэрэн, үнэн зүрхэнhөө урмашан, баясан ажалладаг байгаа.

Шэл отологшын мэргэжэл гэшэ өөрын онсо нюусатай. Тэрэ ганса отолходоо шадамар бэрхэ байха бэшэ, харин шэлэй шанарые хараhаар ойлгохо; хэмжүүрээрнь эсхэжэ шадаха хабатай. Мүн яаража тэбдэжэ огто болохогүй бшуу. Энэ мэргэжэлые Даша Яптуев гүйсэд шудалан, хоёр машина дээрэ хүдэлжэ, халаан соо мянгаад дүрбэлжэн метр шэл отолдог болоо.

Наhанайнгаа мэргэжэл шэлэн шудалжа, наартай зохидоор хүдэлжэ, ажал гэшэ жаргал гэжэ мэдэрэн баясажа ябахадань, шолмос фашистнарай үүсхэhэн шуhата дайн эхилшоо hэн. Ехэ ороноо, энхэ амгалан байдалаа хамгаалан нэгэ хүн мэтээр буу гартаа барижа бодоhон баатар совет арадайнгаа дайшалхы зэргэдэ Даша Яптуевшье жагсаха баатай болоо бэлэй. Ажалайнгаа зэмсэг алмазаа аятай дүмүүхэнээр орёожо хадагалба. Тэрэнэй орондо мүнөө дайшалхы hүртэ зэбсэг гартаа барихань ха юм. Харатан дайсаниие бута сохилсоод, дайгаа даража, дархан солоёо мандуулан ерэхэдэм, ажалаймни зэмсэг хэрэгтэй болохо гэжэ Даша хүбүүн найдан этигэhэн лэ байгаа ха.

Дайнай дүрбэн жэлые фронт дээрэ ябажа, гал дүлэтэ тулалдаан соогуур гаралсаа. Ильичэй хото, революциин үлгы Ленинградые хамгаалалсаа. Смоленск шадархи, Прибалтикадахи шанга байлдаануудта хабаадалсаа. Агууехэ Илалтын туйлагдажа, дайнай дүлэнэй замхахада, Даша Шойдонович Яптуев түрэл заводтоо, өөрынгөө хүдэлмэришэ коллективтэ бусаа hэн.

Дайнай хэды шэнээн эбдэрэл hандарал, хохидол зоболон асарhые хоёр нюдөөрөө хараhан тула Даша Яптуев бүри оролдосотойгоор хүдэлжэ эхилээ hэн. Дайнай асарhан hандарал эндэ холын тылдэ байhан заводтошье мэдэрэгдэдэг байгаа. Теэд тиигэншьегүй яахаб, бүхы совет оромнай тэмсэлэй нэгэ фронт болонхой байгаа бшуу. Техникэ, оньhон түхеэрэлгэншье хуушаршанхай, али олон ушарта эдеэ хоолшье дуталдаха. Гэбэшье хайлуулан татаhан шэлнай hандарал бутаралда ороhон ороноймнай баруун городуудые hэргээн бодхоолгодо эльгээгдэнэ гэжэ мэдэдэг тула Даша Яптуев тэрэ городуудай түлөө байлдаанда оролдогтол адляар хамсыгаа шамажа, шүдөө зуугаад хүдэлжэ орогшо бэлэй. Даша Яптуевай отолон бэлдэhэн, тэрэнэй hамган Дулма Вампиловнагай багсалан ябуулhан шэлнүүд хэды олон байрын шэнэ гэрнүүдэй, больница, hургуулинуудай сонходо яларaa хаб.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай hүүлээрхи хоёрдохи табан жэл эхилжэ байгаа. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгын болоходонь, сүг хамта хүдэлдэг нүхэдынь, заводойнь инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд Даша Шойдонович Яптуевые нэгэн дуугаар нэрлээ hэн. Тиигэжэ үндэр этигэл найдабарида хүртэн, хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшөөр республикын дээдын засагта hунгаха, hунгагшадайнгаа захилые дүүргэн, гүрэн түрын асуудалнуудые шиидхэлсэхэ нэрэ хүндэдэ хүртэбэ.

1951 он. Улаан-Үдын шэлэй завод түрүүшынхеэ hэльбэн шэнэлэгдэхэ болобо. Тиихэдэ Даша Яптуев хоёрдохи мэргэжэлээрээ шулуушанаар хүдэлөө hэн. Шэл хайлуулдаг пеэшэн гэшэ ехэ халуу тэсэдэг материалаар бүтээгдэдэг. Тэрэниие жэгдэ hайнаар ябгалха хэрэгтэй. Халташье забhар гараа hаань, юугээршье жэлэжэ бүтүүлхэгүйш. Энээниие hайнаар хээгүй hаа, hүүлдэнь пеэшэниие заhабарилхын тула үйлэдбэриень зогсоохо баатай болохо бшуу. Заводой нэгэхэн пеэшэнэй халта зогсоогдоо hаа, зуугаад дүрбэлжэн метр шэл дутуу үйлэдбэрилэгдэхэ болоно. Тэрэниие ойлгожо, Даша Шойдонович заhабарилга дээрэ шулуушанааршье эрхимээр ажалладаг hэн. Түрэл заводойнь үйлэдбэри тэрэнэй наhанайнь хэрэг байгаа бшуу.

Даша Шойдонович Яптуев Дулма Вампиловна нүхэртээ гуша гаран жэлдэ Улаан-Үдын шэлэй заводто хүдэлhэн байна. Эндэ тэдэнэй эдир залуу наhан үнгэрөө. Энэ тэдэнэр наhанайнгаа ажал, мэргэжэл оложо, ажабайдалайнгаа бодото жаргал эдлээ.

Мүнөө энэ заводто тэдэнэй басаган Ольга хүдэлнэ. Эхэ эсэгынь хэhэн ажал басаганайнь зүрхэ татаhаншье байжа болоо. Сталинит гэдэг шэл хайлуулдаг цехтэ мүн лэ отологшоор хүдэлнэ. Коммунис ажалай ударник. 1975 ондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай илалтын туйлагдаhаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаhан социалис мүрысөөндэ илажа, республикынгаа далан түрүүшүүлэй тоодо оролсон, Ольга Дашиевна эсэгэдэнь адли совет солдадуудай Берлиндэ, рейхстаг дээрэ үргэгдэhэн тугай дэргэдэ дүрэ зурагаа буулгуулха эрхэдэ хүртөө hэн. Арбадахи табан жэлые Ольга Дашиевна эрхим амжалтатайгаар түгэсхөө. Ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг хадань, шэл амhарта бүтээлгын цехэй коммунистнууд цехэйнгээ партийна организациин секретаряар hунгаhан байна.

Даша Шойдонович Яптуев мүнөө 73-тай болонхой. Наhанайнгаа амаралтада гараhаншье hаа, түрэл заводтоо саг үргэлжэ ерэдэг, хүдэлмэришэдтэй уулзажа хөөрэлдэдэг юм. Тэрэ заводой коллективэй ажалай алдар солын анхагай ёhо гуримаар залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

А. БОЛОТОВ,
заводой ветеран.

НОМДО ДУРАТАЙ ЭДИРШҮҮЛЭЙ hАЙНДЭР

Ленинград. Эдир харагшын театрай сценые актернууд бэшэ, харин номдо дуратай hурагшад эзэлбэ. «В. И. Ленин совет литературада болон искусствада» гэhэн темээр номдо дуратай эдиршүүлэй бүхэроссин hайндэр эндэ нээгдэбэ.

Нёдондо жэлэй сентябриин 1-лэ бүхы республиканuудта, РСФСР-эй хизаарнууд болон областьнуудта эхилhэн эстафетэ иигэжэ түгэсэбэ. Зохёохы конкурснуудта, викторинануудта, уншагшадай конференцинүүдтэ, «Минии хани — ном» гэhэн аяншалгануудта, «Номой ханинар» гэhэн ябуулганuудта хэдэн зуугаад, мянган hурагшад хабаадаа. Тэдэнэр найруулганuудые, реферадуудые бэшэдэг, элидхэл хэдэг, Октябриин вождь тухай hургуулиин музейнүүдые эмхидхэдэг байгаа.

600-гаад хүбүүд, басагад Ленинэй хотодохи hайндэртэ суглараа. Тэрэнь долоон хоног соо үргэлжэлхэ юм. Ном идхагшад, уран үгын эдир шадабаритад, эрхимээр hурагшад тэдэнэй дундa бии.

Айлшад библиофилнуудай коллекцинүүдтэй, онсо шухаг номуудтай танилсаха, городой томо ехэ библиотекэнүүдээр ябаха юм. 242-дохи дунда hургуулида хүдэлдэг политическэ номой «Улаан сэсэг» клубай гэшүүд слёдто хабаадагшадые уряа юм. Тэдэнэр В. И. Ленинэй ажабайдал ба ажал ябуулга тухай hонирхолтой музей байгуулаанхай. Тэрэнэй горитой хубинь Ленин тухай номуудта зорюулагдана.

Ленинградта үнгэргэhэн үдэрнүүд тухайгаа дурасхаал болгон, эдир библиофилнууд мэдээжэ литераторнуудай гар табилгатай номуудые абаашаха юм.

ЗАСАГАЙ ДЭЭДЫН ЗУРГААНДА

ҺАЙНААР ХАНГАХА

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй һаяхан болоһон заседани дээрэ ажалшадай депутадуудай Кабанскын районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитет худалдаа наймаанай, нимтын эдеэ хоолой предприятинууд хүдэлмэри ямараар хүсэлнэб» гэһэн асуудал хэлэлсэгдэбэ. Тус районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. А. Данько заседани дээрэ тоосоо хээ.

Ажалшадай үдэр бүри ургажа байгаа эрилтые хангаха талаар район дотор ехэ эд юумэн хэгдэнэ. Мүнөө тэндэ 183 магазин, 58 столово хүдэлнэ, 7 овощехранилищи болон хэдэн шадууд бии. Үнгэрөөшэ табан жэлэй туршада райондо 26 магазин, 5 столово, кафе баригдаа. Худалдаа наймаанай, нимтын эдеэ хоолой предприятинуудта 2 мянга гаран хүн хүдэлнэ.

Районой худалдаа наймаанай, нимтын эдеэ хоолой олонхи хүдэлмэрилэгшэд олдосотой һайнаар хүдэлэн, түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Тэрэнэй ашаар арбадахи табан жэлэй түсэб эд бараа наймаалха талаар 100,2 процент, нимтын эдеэ хоолоор 104 процент дүүргэгдөө. Табан жэлэй туршада эд бараа худалдалга 32 процентээр ургаа, түсэбһөө гадуур 730 мянган түхэригэй эд бараан, эдеэ хоол худалдагдаа.

Арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдком худалдаа наймаа эмхидхэлгээр, нимтын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэреэр ходо һонирхожо, дутагдалнуудыень усадхаха талаар бодото хэмжээнүүдые абажа байдаг. Худалдаа наймаанай асуудал 1979 ондо райсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ дүрбэ дахин, 1980 ондо районно Соведэй сесси дээрэ харагдаһан юм. Тэрэшэлэн нютагай Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинууд, сельскэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомууд энэндэ анхаралаа баһал хандуулдаг болонхой.

Гэхэтэй хамта районой худалдаа наймаанай, нимтын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэридэ горитой дутагдалнууд үзэгдэнэ, КПСС-эй XXVI съездын табиһан эрилтэдэ хүрэмөөр бэшэ байна гэжэ Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Хүдэлмэридэ шэнэ онол аргануудые, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, худалдан абагшадые зохид һайнаар хангаха талаар хэмжээн багаар абтана. Олонхи, илангаяа хүдөөгэй магазинуудта үргэн хэрэглэмжын эд бараан дутална, райондо овощой, хилээмэнэй, һэрюун үндэ гаргадаг болон бусад предприятинуудай байбашье, һуурин, тосхонуудта һэрюун үндан, овощоор хэгдэһэн консервэнүүд багаар худалдагдана. Шэнэ магазин, столово, склад, холодильник болон комплекснууд үшөөл үсөөнөөр баригдана. Районой олонхи предприятинуудта хамһабарин ажахы үгы, ажалшадһаа мяхан, һүн, хартаабха, овощ, жэмэс багаар худалдан абтана, гүрэнэй, кооперациин зөөри үрихэ, хулгайлха ушар үзэгдэһөөр.

Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ тус асуудалаар Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ А. А. Именохоев, Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министр М. М. Хаоалов, республикын нимтын эдеэ хоолой управлениин начальник А. И. Алексеев, республикын арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ И. П. Зинченко, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ В. Б. Саганов үгэ хэлэбэ.

Ажалшадые худалдаа наймаагаар, нимтын эдеэ хоолоор хангалгада бии байһан дутуу дунданануудые усадхаха, наймаалагшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулха, тэдэнэй хүдэлмэридэ шэнэ онол аргануудые, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор барилга хэхэ талаар шухала хэмжээ абахыень районно Соведэй гүйсэдкомые республикын Министрнүүдэй Совет үүлгаба.

Ц. СУБАНОВ.

Даниин ниислэлдэ «1981 оной эб найрамдалай марш» болобо. Тэрээндэ хабаадагшад — Даниин, Норвегиин, Швециин, Финляндиин эхэнэрүүдэй эмхинүүдэй түлөөлэгшэд — ФРГ-гэй, Голландиин, Бельгиин ба Францин газар дайдаар дабшаад, август һара соо Париж ерэжэ ерэхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ядерна зэбсэг хорихо тухай уряа гаргаһан маршда хабаадагшад Копенгагенай үйлсэдэ.

АП—ТАСС-ай фото.

МОНГОЛОЙ АРАДАЙ РЕВОЛЮЦИИН 60 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ХАНИ БАРИСААНАЙ ЗАМААР

Социалис оронууд хоорондоо бодото дээрэ бэеэ даанхай, адли тэгшэ эрхэтэй, хоёр талаһаа аша туһатай нүхэр ёһоной харилсаа холбоо тогтоодог заншалтай. Экономикынгоо талаар манай оронууд тоггууритайгаар хүгжэжэ байдаг. Улам үргэдэжэ байгаа экономическа ба научно-техническэ харилсаа холбооһоо, саашадаа дэлгэржэ байгаа экономическа нэгэдэлһээ тус хүгжэлтэ үндэһэлдэг юм.

Научно-техническэ дэбжэлтые хурдадхаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ шухала арга нүхэсэл байһан научно-техническэ харилсаа холбоон мүнөө үедэ онсо ехэ удха шанартай болонхой.

Социалис ёһоной экономическа нэгэдэлэй комплексно программатай, МНРП-гэй XVII съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, Монголой Арадай Республика социалис оронуудтай холбоо барисаагаа амжалтатайгаар хүгжөөнэ. Эрдэм ба техникын талаар МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитет эдэ гүрэнүүдэй тус тус зургаануудтай эршэмтэйгээр харилсажа, хамтын хэмжээ ябуулганууды үнгэргэхэ тухай хэлсээнүүдэй, протоколнуудай, түсэбүүдэй ёһоор научно-техническэ харилсаа холбоогоо бэелүүлнэ. МНРП-гэй һаяхан болоко үнгэрһэн XVIII съезд энэ хараа шугамые батадхажа, саашадань үргэлжэлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абаа.

Бусад гүрэнүүдтэй МНР-эй тогтооһон хоёр талын харилсаа холбоондо Советскэ Союз гол һуури эзэлдэг юм. Совет-монгол экономическа ба научно-техническэ холбоо барисаан үе залгамжалһан 60 жэлэй баян түүхэтэй. Монгол ороной хүгжэн һалбаралгада энэ ушар тон ехэ удха шанартай байһан. Манай оронуудай хүгжэлтын тус тус шатануудтай зохилдуулан, энэ харилсаа холбоон үргэдэһэн замаараа улам лэ үргэдэжэ байдаг. Олон жэл соо хүгжэһэн энэ харилсаа холбоон аша туһатай олон түхэл янзануудые байгуулан үргэлжэлнэ. Капитализмын үе шатые алад гаража хүгжэһэн СССР-эй зүүн зүгэй хизаар нютагуудай — Дунда Ази, Сибириин арадуудай дүй дүршэл Монгол орондо шэнэ байдал тогтоохо хэрэгтэ тон шухала үүргэ дүүргэһэн.

Совет гүрэнэй зүгһөө МНР-тэ бодото материально-техническэ туһаламжа үзүүлхын хажуугаар акционернэ бүлгэмүүдые байгуулга манай харилсаа холбоондо горитой һуури эзэлһэн юм. Жэшээнь, политика ба экономикын талаар МНР-эй бэеэ даанхай байдалые бэхижүүлгэдэ, хүдэлмэришэн ангиин ба техническэ мэргэжэлтэдэй кадрнуудые бэлдэлгэдэ нилээд ехэ үүргэ дүүргэһэн «Монголшерсть», «Монголбанк», «Совмонголстрой», «Совмонголметалл», «Монголнефть», Улаан-Баатарай түмэр зам гэхэ мэтэнүүд тэрэ сагайнгаа эрхэ байдалда яһала амжалтатайгаар хүдэлһэн байна. Эдэ бүлгэмүүдэй ажал ябуулгын аша туһаар үндэһэн промышленностиин томо томо предприятинууд бии болоһон. Анха түрүүшээр тэдэ хамтын байгаад, һүүлдэнь Монгол орондо дамжуулан үгтэдэг байһан. Мүнөөшье үедэ ашагта малтамал шанаржуулгын промышленностьда совет-монгол хамтын нэгэдэл ба предприятинууд хүдэлдэг. Хоёр гүрэнэй правительстванууд эдэ предприятинуудай хүгжэлтэдэ саг үргэлжын анхарал табидаг. Жэшээнь, экономическа ба научно-техническэ харилсаа холбооной талаар правительствануудай хоорондын комиссиин Москвада үнгэрһэн заседани дээрэ «Монголсовцветмет» гэһэн ажахын хамтын нэгэдэлэй болон баригдажа байгаа хамтын предприяти—Эрдэнэтын зэд-молибденэй комбинадай ажал ябуулгын дүнгүүд ба хараа шэглэлнүүд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Совет болон монгол барилгашад, ашаглагшадай олон мянган хүнһөө бүридэһэн интернациональна коллектив болзорһоо урид — 1981 оной тэн болотор комбинадые ашаглалгада оруулхын түлөө тэмсэжэ байна гэжэ правительствануудай хоорондын комисси тэмдэглээ һэн.

Жэлһээ жэлдэ хоёр оронуудай хоорондын худалдаа наймаан улам үргэдэжэ байдаг. 1976—1980 онуудай худалдаа наймаанай үдаан болзорой хэлсээн амжалтатайгаар дүүргэгдээ һэн. Урдахи табан жэлэйхидэ орходоо Монголдо худалдагдаһан совет эд бараанай хэмжээн хоёр дахин нэмээ. Мүн СССР-тэ худалдагдаһан монгол эд бараанай хэмжээн 1,5 дахин нэмээ. Байгша табан жэлэй туршада энэ хэмжээн 1,5 дахинаар ургаха юм. Хүдөө ажахы, ашагта малтамал шанаржуулгын промышленность, капитальна барилга, автомобильна транспортые хүгжөөлгэдэ хэрэгтэй түхеэрэлгэ ба материалнуудые, тэрэшэлэн хүн зоной хэрэглэмжын эд бараа Советскэ Союз илангаяа ехээр худалдаха. Тиихэдэнь Монголой Арадай Республика хүнгэн промышленностиин зүйлнүүдые, тэрэ тоодо арһа хүдэһөөр оёһон гадар хубсаһа, хибэсүүдые СССР-тэ бүри ехээр эльгээхэ. Монголой экспортдо үндэһэн промышленностиин шэнэ зүйлнүүд — ямаанай хөөбэр болон тэмээнэй ноһоор нэхэһэн трикотаж хубсаһан гэхэ мэтэ бии болоко, мүн ашагта малтамал шанаржуулгын промышленностиин продукци — зэд ба молибденэй концентрат, плавикова шпат горитой һуури эзэлхэ юм.

Советскэ Союзай аха дүү ёһоной туһаламжаар МНР түлишын, элшэ хүсэнэй, нүүрһэнэй, ашагта малтамал шанаржуулгын, барилгын материалнуудай, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленность гэхэ мэтэ арадай ажахын гол һалбаринуудые хүгжөөһэн байха юм. Совет ороной туһаламжаар баригдаһан предприятинуудай тоодо Монголой индустриин үндэһэ һуури болоһон Улаан-Баатарай промкомбинат, Хатхалай нооһо угаалгын фабрика, ниислэл хотын теплоэлектростанци, Налайхын нүүрһэнэй уурхай, Улаан-Баатарай түмэр зам гэхэ мэтэ ороно.

МНР-эй промышленна хоёрдохи түб болоһон Дарханай территориально-промышленна комплекс айхабтар шухала барилга гэжэ тодорһон.

Эб найрамдал, харилсаа холбоон болон нэгэ нэгэндээ туһа хүргэлсэхэ тухай Совет-Монгол договорой 35 жэлэй ойдо зорюулагдаһан МНР-эй Наукануудай академиин Президент, академик Б. Ширендыбэй элидхэл дотор, мүн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Т. Новиковтой хэһэн хөөрэлдөөн дотор хоёр ороной арадуудай аха дүү ёһоной харилсаа холбоон, тэрэнэй хүгжэлтын хараа түсэбүүд тухай угаа һонирхолтой тоо, баримтанууд дурадхагдаһан. 1946—1980 онуудай туршада совет туһаламжаар МНР-тэ 400-гаад предприяти, түхеэрэлгэ, бусад объектнүүд баригдажа ашаглагдаба. Мүнөө үедэ СССР-эй туһаламжаар баригдаһан предприятинуудта ороной промышленностиин бүхы продукциин 40 гаран процентнь, электрын элшэ хүсэнэй ба нүүрһэнэй 80 процентнь үйлэдбэрилэгдэнэ.

1981—1985 онуудта хоёр оронуудай экономическа ба техническэ харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ 1980 оной июниин 13-да гар табигдаба. Эдэ жэлнүүдтэ МНР-тэ 342 объект баригдаха, һэльбэн шэнэлэгдэхэ, ороной ажахын элдэб һалбаринуудай ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ шэглүүлэгдэһэн 45 программа, хэмжээ ябуулга бэелүүлхэ гэжэ хараалагдана. Үнэхөөрөө СССР МНР хоёрой хоорондо үрэ түгэсөөр хүгжэжэ байгаа харилсаа холбоон арадай ажахын, нимтын ажабайдалай бүхы һалбаринуудта нүлөөлдэг.

СССР МНР хоёрой хоорондохи научно-техническэ холбоон мүн лэ олон түхэл янзануудтай юм. Гол түлэбынь нэрлэбэл, научно-техническэ документаци, эрдэм мэдэсэ, дүй дүршэл, түрүү технологи дамжуулга; предприятинуудта хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые худалдалга болон тэдэнние һэльбэн шэнэдхэлгэ; СССР-тэ болон нютагтаа үндэһэн кадрнуудые бэлэдхэлгэ; элдэб янзын курса, техническэ мэргэжэлэй училищинуудые эмхидхэлгэ; мэргэжэлтэдые командировкоор Монгол орон эльгээлгэ, мүн Монголһоо СССР-тэ стажировко, һуралсал гарахаяа ерэлгэ, министерствэнүүд, албан зургаанууд, научна эмхи зургаанууд хоорондын сэхэ харилсаа холбоон гэхэ мэтэ болоно.

Научно-техническэ харилсаа холбоон Монголой арадай ажахын гол һалбари болодог хүдөө ажахын, нэн түрүүн мал ажалай хүгжэлтэдэ тон ехэ удха шанартай юм. Тэрэнэй ашаар ажахые эрхилэлгын түрүү онол аргануд нэбтэрүүлэгдэдэг, адууһа малай, газар тарялангай ашаг шэмэ дээшэлүүлэгдэдэг, мүн хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлэгдэдэг.

Дээдэ мэргэжэлэй кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ, эрдэм шэнжэлгэнүүдые хүгжөөлгэдэ научно-техническэ харилсаа холбоон горитой үүргэ дүүргэдэг. Зохёохы ёһоной уулзалганууд, научно-техническэ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ, дүй дүршэлөөрөө андалдалга манай оронуудай мэргэжэлтэдэй хамтын ажал ябуулгануудай зайлашагүй нэгэ хубинь болонхой. «Ороной эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэриин байдал, тэрэнние һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» МНРП-гэй ЦК-гай нёдондоной декабрь һарада гаргаһан тогтоол эдэ харилсаа холбоонуудай улам гүнзэгы бололгодо нүлөөлхэнь лабтай.

МНР мүнөө үедэ аграрно-индустриальна орон гэжэ тоологдодог, мүн индустриально-аграрна орон болохо гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Энэ шухала зорилгые бэелүүлхын тула МНР-эй, эрхэ байдалда эгээл тааруу арадай ажахын комплекс байгуулха хэрэгтэй. Тус комплекс дотор олзоборилгын ба үйлэдбэрилэн болбосоруулгын һалбаринуудые угаа зохидоор тааруулһанай үндэһөөр бүхы арадай ажахын ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ арга олгохо шухала. Социалис ёһоной экономическа нэгэдэлэй комплексно программа дотор: „«СЭВ-эй гэшүүн оронуудта, илангаяа промышленностиин талаар хожомдожо хүгжэһэн оронуудта арадай ажахын эгээл тааруу комплекс байгуулхадаа, саашадаа үрэ түгэсөөр урган һалоарха гол шэглэлнүүдые тодорхойлхо асуудал онсо шухала удха шанартай болоно бшуу», — гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ һэн.

Техническэ үндэр хэмжээндэ ба түрүү технологидо үндэһэлһэн, монгол ороной эрхэ байдалда эгээл ашаг үрэ ехэтэй үйлэдбэриин бүридэлые байгуулха зорилгоор Монголой Арадай Республика хараата үе сагайнгаа экономическа хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые тодорхойлно. Тиимэһээл социально-экономическа хүгжэлтын хараа түсэбүүдые болон үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хубаарилан табиха Генеральна схемые зохёон бэлдэлгэ шухалын шухала удха шанартай юм. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые (1990 он хүрэтэр) хубаарилан табиха Генеральна схемэ монгол, совет мэргэжэлтэдэй хамтын оролдолгоор бэлдэгдэһэн гэжэ хэлэлтэй. Саашанхи түсэбүүдые тодорхойлходоо нэгэ иимэ ушар баримта хараадаа абаха ёһотой. Мал ажал болоод хүдөө ажахын продукциие үйлэдбэрилдэг хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин хажуугаар байгаалиин нөөсэ баялигуудые олзоборилон болбосоруулдаг һалбаринуудые хүгжөөхэ шухала.

Монгол ороной газар дайда байгаалиин элдэб баялигуудаар баян гэжэ мэдээжэ. Совет-монгол геологуудай хамта ябуулһан бэдэрэлгын хүдэлмэриин эсэстэ зэд, туулган, плавикова шпат, молибден, вольфрам, алтан, түмэр, фосфорит, нүүрһэн гэхэ мэтэ нилээд олон минеральна хэбтэшэнүүд олдоһон. Элирүүлэгдээдүй баялигууд бүри олон байха. СЭВ-эй оронуудай геологическа экспедицинүүдтэй хамта тэдэ баялигуудые бүри үсэд нэтэрүүгээр бэдэржэ олохо хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ олдоһой хэбтэшэнүүдэй үндэһэ һуури дээрэ ашагта малтамал шанаржуулгын промышленностиие Монгол орондо хүгжөөлгэ тон ехэ удха шанартай байжа, арадай ажахын бүридэлые һайжаруулха, тэрэнэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ эгээл зүб арга зам болоно. Минерально-түүхэй эдэй нөөсэ баялигуудые ашаглалга ороной индустриальна хүгжэлтын хэмжээе дээшэлүүлхэ, экспортнэ арга нөөсэнүүдыень ехэ болгохо байна. Советскэ Союзай ба Монголой Арадай Республикын правительстванууд энээндэ саг үргэлжын анхарал хандуулдаг.

Научно-техническэ дэбжэлтын талаһаа абажа харабал, арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүгжэлтые хангадаг түлишын элшэ хүсэнэй промышленностиин хүгжэлтэ нилээд удха шанартай байха юм. Улаан-Баатарай, Чойбалсанай, Дарханай электростанцинууд СССР-эй технико-экономическа туһаламжаар баригдаһан. Һүүлэй үедэ электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ Монгол орондо 5—6 жэлэй туршада хоёр дахинаар ехэ болоно. Мүн промышленна продукциин дийлэнхи хубиие бүтээн гаргадаг ороной хойто районуудта элшэ хүсэнэй нийтэ системэ байгуулга МНР-эй электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгын хүгжэлтэдэ шэнэ ехэ алхам боложо үгэбэ. 1976 ондо тус системэ Советскэ Союзай энергосистемэтэй (Гусиноозёрскын ГРЭС-тэй) холбогдобо.

Совет-монгол научно-техническэ харилсаа холбоон нимтын үйлэдбэриин техническэ хэмжээе дээшэлүүлнэ, шанарай талаар предприятинуудай, Монголой бүхы арадай ажахын дүнгүүдые һайжаруулна.

Экономическа ба научно-техническэ харилсаа холбооной талаар правительствануудай хоорондын Совет-монгол комисси ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тус комисси хамтын ажал ябуулгануудай дүнгүүдые, харилсаа холбоо хүгжөөхэ талаар ээлжээтэ хэмжээ ябуулгануудые саг үргэлжэ зүбшэн хэлсэдэг юм. 1980 оной декабрьда комиссиин 20-дохи заседани үнгэрэгшэ табан жэлэй экономическа ба научно-техническэ харилсаа холбооной дүнгүүдые, мүн 1981—1985 онуудай харилсаа холбоон тухай хэлсээе бэелүүлхэ талаар бэлэдхэлэй хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэбэ. Тиихэ зуураа хоёр талануд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев, МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал хоёрой 1980 оной август һарада баталһан гол ёһоной хэлсээнүүдые хүтэлбэри болгон абаһан байна. Энэ уулзалгын үедэ аха дүү партинуудай ударидагшад совет, монгол арадуудай хоорондохи харилсаа холбоон улам хүгжэжэ, шэнэ түхэл янзануудаар баяжажа байдаг гэжэ тэмдэглээ һэн. Мэнэ һаяхан Улаан-Баатарта тус комиссиин 21-дэхи заседани боложо үнгэрбэ. Энэ харилсаа холбоон Монголой Арадай Республикын ургалтые бүри эршэтэй болгожо, социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгые түгэсхэхэ хэрэгтэ хүсэтэ нүлөө үзүүлхэнь лабтай.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ,
Буряадай нимтын эрдэмэй институтадай зүүн зүгые шэнжэлдэг таһагые даагша.

ХИЛЫН ЦААНАҺАА · ТАСС · АПН ·

Р. РАОГАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ДЕЛИ. Хитадай гадаадын хэрэгүүдэй министр Хуан Хуаган албанай хэрэгээр Индидэ ерэлгэ—Индиие тусгаарлан гансаардуулха гэһэн зорилготой американ империалистнуудай; Пекинэй засаглагшадай ба Зия-уль-Хагай захиргаанай хамтын түсэбэй хубинь болоно,—гэжэ Индиин Коммунис партиин Национальна соведэй Генеральна секретарь Раджешвар Раогай эндэ тарааһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Индиин Коммунис парти Хитадтай харилсаагаа заһаруулхые хүсэнэ, зүгөөр Индиин амгалан тайбан, империализмда эсэргүү гадаадын политикые, Советскэ Союзтай, Вьетнамтай, бусад социалис оронуудтай, эб найрамдалда дуратай бүхы гүрэнүүдтэй хани барисаагаа хохидолдо лабшье оруулхагүй байха гэжэ мэдүүлгэ доторнь тэмдэглэгдэнэ.

Индиин премьер-министр Индира Гандитай, гадаадын хэрэгүүдэй министр П. В. Нарасимха Раотай Хуан Хуагай хэһэн хөөрэлдөөнүүдһээ харахада, уласхоорондын шухала асуудалнуудые, тэрэ тоодо бүгэдэ нимтын эб найрамдал ба аюулгүй байдал сахилтын, Индиин океанай районние амгалан байдалай зоно болголгын асуудалнуудые, энэдхэг-хитадан хилэдэ хабаатай асуудалнуудые Хитадай түлөөлэгшын зүбшэн хэлсэхэ хүсэлэнгүй байһаниинь элирнэ, — гэжэ мэдүүлгэ дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ. Хуан Хуа үгэ хэлэхэдээ, хоёр ороной хоорондын хилын арсалдаатай асуудалнууд тухай ходо дуугай үнгэрдэг байба. Гэхэ зуура эдэнние шиидхэлгэһээ Хитадай ба Индиин хоорондохи харилсаанай хүгжэлтын дулдыдаха байһаниинь элитэ.

Хитадай гадаадын хэрэгүүдэй министр Индиин Сиккием, Джамму ба Кашмир штадуудай газар дайда тушаа Хитадай хараа бодолой хубилашагүй тухай сэхэ мэдүүлжэ, тэдэнэй Индиин таһаршагүй хуби байһыень мэдэрхэеэ Пекинэй арсадагые элирхэйлээ. «Эбтэй эетэй байхые хүсэнэбди» гэхэ мэтээр найдуулха пэдэлгэнүүдэй Хитадай зүгһөө гаргагдабашье, мүн сэрэгэй талаар нэгэ талын булюу байдалтай болохын тула али бүхы юумэ Пекинэй хэдэг байпые мэдэхэ ёһотойбди. Эдэ аюултай түсэбүүд тушаа бүри һэримжэтэй байха эрилтэ мүнөөнэй оршон байдал Индиин урда табина гэжэ КПИ-гэй Нацсоведэй Генеральна секретарь тусхайлан дурдаба.

«США-гай ӨӨРЫНЬ АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА»

ВАШИНГТОН. «ОСВ-2 тухай договор эсэслэн баталха, буу зэбсэгүүдые хизаарлалгын талаар Советскэ Союзтай хөөрэлдөөгөө шадаал баа һаяар һэргээхэ» гэһэн уряатайгаар Национальна аюулгүй байдалай түлөө комитет—буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгые болюулха ябадал шухалада тоолодог, США-гай мэдээжэ ажал ябуулагшадые нэгэдхэһэн эмхи Р. Рейганэй захиргаанда хандаба.

Тэдэнэй тунхаглаһан элидхэл дотор нигэжэ хэлэгдэнэ: США-гай өөрынь аюулгүй байлга, бүхы дэлхэйн ажамидарал иимэ эрилтэ табина. Урда тээнь баталагдаһан хэлсээнүүдые сахиха, шэнэ, бүри үргэн ехэ ойлголсолго туйлаха тухай СССР-тэй хөөрэлдөөнүүдые дары эхилхэ шухала байна гээд тоолонобди гэжэ документын авторнууд тусхайлан тэмдэглэнэ.

ОСВ тухай хөөрэлдөөнүүдһээ арсабал, ямаршье булюу байдал олгохогүй. ОСВ-2 тухай договор баталалгын ашатай туһатай байһаниинь мүнөө тон эли болонхой. ОСВ-2 тухай договор эсэслэн баталамсаарла ОСВ-3 тухай хэлсээ баталха тухай хөөрэлдөө энэ тэһээр эхилхэ шухала байна.

Тиигээд лэ байбал, стратегическэ ядерна зэбсэгүүдэй нөөсэ хороогдожо болохо гээд найдахада болохо,—гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

Мүнөөнэй захиргаанай үедэ Вашингтон буу зэбсэгүүдые хиналгын талаар «аюултай доройтолгын», буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгэ улам үргэдхэлгын замда оронхой гэжэ элидхэл бэлдэгшэд шаналан тэмдэглэнэ. Ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договор баталалгаһаа арсажа болохогүй гэжэ тэдэнэр США-гай захиргаанда һанамжална, ядерна зэбсэг туршалгые хүсэд бүрин, бүгэдэ нимтээрээ хорихо тухай хөөрэлдөө эхилхые уряална, ядерна гү, али хүниие олоор хюдаха бусад түхэлэй зэбсэгүүдые замбуулинда тодхолго буруушаана.

США—МАНАЙ РЕВОЛЮЦИИН ХОРОТО ДАЙСАН

ТЕГЕРАН. Зэмсэ амасалгаһаа зугадан хоргодоһон агсан президент Банисадр, шахай тала баридаг бүлэг этэгээдүүд Иранай революцида эсэргүү ехэ хорото үгэсэлгэ эмхидхэһэн байна гэжэ Иранай парламентын түрүүлэгшэ Хашеми-Рафсанджани гэмнэнэ.

Холбоото Штадууд—манай революциин эгээл хорото дайсан мүн, — гэжэ Дехлоранһаа депутат Мохаммади парламентын заседани дээрэ мэдүүлбэ. Исламска республиканска партиин штаб-байрадахи тэһэрэлгэ, тэрээнһээ уламжалан 74 хүнэй, тэрэ тоодо Меджлисэй 27 гэшүүнэй үхэлгэ Иранай контрреволюционернүүдэй гараар бэелүүлэгдэһэн, энэ хорото муухай ябуулга США-гай тагнуулай управленеэр, Израилиин «Моссад» гэдэг тагнуулаар эмхидхэгдэһэн байна гэбэ.

Тэһэрэлгын үедэ шархагагша депутадуудай хабаадаһан парламентын заседани США-ган, тэрэнэй үмэглэлгэ доро Иранда байдаг контрреволюционно хүсэнүүдэй һүйдхэлтэ ябуулгые эрид буруушаалгын оршон байдалда үнгэрөө.

„БРИТАНИДА БҮТЭЭГДЭЭГҮЙ ДЭЭРЭҺЭЭНЬ“

Замби түби дээрэ анха түрүүлэн англичанин Генри Милл сохидог машинка ухаалан зохёоһон шуу. Теэд Англида бүтээгдэһэн тиимэ машинка хаанаһаа худалдажа абалтайб? Тэрэ хаанашье үгы, тэрэниие бүтээхэеэ болинхой.

Япондо, Италида бүтээгдэһэн транспорт ороной харгыгаар гүйлгэлдэжэ ябадаг. Арбан юһэдэхи зуун жэлдэ «дэлхэйн мастерской» гүүлэдэг байһан Британи үнгэрһэн жэлдэ гадаадада гаргажа худалдаһанһаа бүри ехэ эд бараа түрүүшынхеэ зөөжэ эхилһэн байна.

«Дэлхэйн мастерскойн» удха шанараа алдаһан ябадалдаа монетаризм гэжэ нэрлэгдэдэгториин мүнөөнэй правительствын ябуулдаг ажахын политикын үрэ дүн болоно гэжэ Англиин экономистнууд тоолоно. Чикаго хотын университедэй профессор Милтон Фридмэнэй номнодог теориие Лондоной засагаархид һайшаадаг, тэрэниие бодото дээрэнь хэрэглэдэг байха юм.

Госпожа Тэтчертэй уулзажа хөөрэлдэхын тула һаяшаг профессор Британиин олтирог ерэжэ ошоо һэн. Би-би-си гэжэ телекомпаниин хүтэлбэрилэгшэд тэрэ дарыдань телевиденеэр зургаа дахин дамжуулга эмхидхэжэ, профессор Фридмэн өөрынгөө үзэл бодолые Англиин хүн зондо тайлбарилан ойлгуулха гэжэ оролдоһон байгаа.

Тэрэнэй уншаһан лекци бүришье һаа ойлгосотой байгаа пэн. Углуу бүхэндэ 10 пенсээр шоколад худалдаба гэлэй гээд экран дээрэһээ Чикаго хотын айлшан тайлбарилба. Элдэб эсын жэжэ юумэ худалдажа абахынь тула эсэгэнэрынь үхибүүдтээ хоёр дахин ехэ мүнгэ үгэдэг болобо гэлсэе. Харин кондитерска зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ хуушан хэмжээндээ үлэбэ. гэе. Теэд нюдөө сабшажа үрдеэгүй байхадамнай, киоскнуудтахи шоколадай сэн 20 пенсдэ хүрэхэ бшуу. «Залхуудаа найраһан кондитернууд» лэ эндэ гэмтэй бшуу гээд арга мэхэтэй Фридмэн тэмдэглэнэ. Монетаризмын баримталдаг гол ёһо гурим иимэ гээшэ. Мүнгэнэй үнын унаһанай, эд бараанай улам үнэтэй болоһоной түлөө эд бараа үйлэдбэрилэгшэд гэхэ пү, али хүдэлмэришэн анги харюусаха зэргэтэй гэжэ тэрэ тоолоно бшуу. Маргарет Тэтчер, промышленностиин министр Кит Джозеф болон финансын министр Джефри Хау гэгшэд Фридмэнэй теориие һайшаадаг, дэмждэг юм. Хүдэлмэригүйшүүлэй улам олошоржо, промышленностиин хүгжэлтын һаатажа байхада, засагаархид нигэжэ мэдүүлдэг байна.

— Таанад, хүдэлмэришэд, продукци багаар үйлэдбэрилһэн дээрэһээ ехэ мүнгэ түлэнэ бшуут. Иимэрхүү ябадалаа болюулха хэрэгтэй...

Милтон Фридмэнэй тайлбарилһанай ёһоор, мүн бодото байдал дээрэһээ харахада, Кембриджскэ экономист ба Англиин банкын директор Джон Мейнард Кейнсые мүнөөнэй правительство буруушаадаг байна. Капиталис дэлгүүрые гүрэнэй зүгһөө гуримшуулха хэрэгтэй гэжэ Кейнс тоолодог һэн. Херин мүнөөнэй правительство хубиин предприятинуудые гүрэнэй хиналта мэдэлһээ заисуулха шухала гэжэ тоолоно.

«Гүрэнэй секторые ба тааралдуулан зохилдуулха гуримые холо хойшонь болгохо зэргэтэйбди», — гэжэ Фридмэн һургана. Мүнгэнэй оролгые хинаха, салин хүлһэ хаһаха, нимтын хэрэглэмжэдэ һомологдодог мүнгые хороохо, банкын тоо бүридхэлэй хэмжээе улам үргэдхэхэ арга боломжо правительствада олгогдохо зэргэтэй гэжэ тэрэ тоолоно. Тиин правительство Фридмэнэй энэ номнолые нюдэ балай баримталдаг байна. Госпожа Тэтчер энээндэ хубитаяа оруулдаг юм гээд газетэнүүд бэшэдэг. Жэшээнь, Даунинг-стрит, 10-да оршодог тэрэнэй хүдэлмэриин газарта гансал һайн кофе уудаг юмха. Юуб гэбэл, тэрэнь үнэгүй хямда болоно бшуу. Премьер ордонойнгоо нэгэ залһаа нүгөөдэдэнь ороходоо, хрустальна люстрээ мартангүй унтараадаг зантай.

Теэдшье тэрэ хүдэлмэригүйшүүлэй ямар хэсүү байдалда байһыень тон дутөөр ойлгоһон шэнги байдаг. — «Ай, хөөрхы! — гэжэ госпожа Тэтчер нэгэтэ хөөрэлдөөнэй үедэ ухаа алдаа һэн гэхэ. — Нүхэрни гэртээ ерээд, хүдэлмэриһөөмни гаргаа, ондоо тээ ажал олдоногүй гэжэ хэлээ һаань, яаха гээшэ һэмбиб гээд би ходо бододогби...»

Иимэ һониндо этигэхээр бэшэ ааб даа. Гэбэшье Англида арбадахи ажалша бүхэниинь хүдэлмэригүй болонхой. «Клиникыемнай панхаруталгаһаа абарыт!» — гэһэн плакат доро хорон, хабдар үбшэнтэй зон бороо доро зогсонод. Үдэшэ орой Ватерлоо хүүргэ доогуур ябаа һаа, хонохо гэргүй хүнүүдэй һажажа һууxыень заатагүй харахат. Хайлан тунадаг кофе уужа, «алмалта хэнэ гээшэ гү?» «Алмалтын иимэ гурим» хүнүүдэй хуби заяае доройтуулна бшуу.

Премьер-министр ба тэрэнэй советнигүүд хрустальна люстрэ унтарааһантай адляар домнонуудые, верфьнүүдэй, автомобильна болон химическэ заводуудай галнуудые унтараана бшуу. Урда Уэльсын, Мерисайдай ба Түбэй Шотландиин зарим районууд мүнөө һая нейтронно бомбо туршаһан газар мэтээр үзэгдэнэ.

Иимэ байдал юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, мүнөөнэй англичанин Эхэ орондоо дурлаха гээшые мэдэхэеэ болёо юм гэжэ засагаархид нэгэ бага зэмэлһэн янзатайгаар тайлбарияна. «Хэрбээ зарим хүнүүдэй Японой бэшэ, харин Британиин эд бараа худалдан абажа, мүнгэеэ гаргашалдаг һаань, зарим ушарта фабрикануд хаагдахагүй һэн», — гэжэ госпожа Тэтчер хэлэхэ юм.

Дээдэ засагаархидай нигэжэ бодомжолжо байхада, эндэхи газетэ, журналнууд «Британида бүтээгдэһэн эд бараа худалдан абагты!» гэһэн темээр ехээр бэшэдэг болонхой. Баян бардам байдалтай зон гансал орон дотороо бүтээгдэһэн машинаар ябахые уряална. Доройтон муудаһан автомобильна промышленностиие дэмжэхэ, оронойнгоо хүн зондо хүдэлмэриин шэнэ газар байгуулха хэрэгтэй бшуу. Ажалаар хангаха асуудал шиидхэдэг министр Джеймс Прайор ямар машинаар ябадаг юм ааб гэжэ нэгэ ухаансар корреспондент һонирхоһон байгаа. Тиихэдэнь тэрэ Баруун Германида бүтээгдэһэн «Фордоор», харин басаганиинь «Фольксвагенаар» ябадаг байшоо.

В. СИМОНОВ,
АПН-эй тусхай корр.
Лондон.

«ХОН-ЖЭН БАЙДАЛАЙ ООГ»

Ингэжэ нэрлэгдэһэн үнгэтэ, үргэн экрантай уран һайханай фильмые Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша А. Дашиев найруулан табижа эхилэнхэй. Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо И. Калашниковай «Мүшхэлгэ» гэжэ туужаар энэ фильм табигдана. Павильон соо зарим үйлэнүүдынь буулгагдаа. Саашанхи хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэеэ Котокель нуурай эрьедэ кино буулгагшад хүрэжэ мүнөө ерэнхэй.

Республикымнай артистнар — РСФСР-эй арадай артист Б. Вампилов, Буряадай АССР-эй арадай артист М. Елбонов, артист А. Дагбаев гэгшэд энэ фильмдэ наадана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фильмые найруулан табигша Арья Дашиев, гол ролиие гүйсэдхэдэг РСФСР-эй арадай артист Юрий Соломин.

В. ЧИГЛЯКОВОЙ фото.

ЭХИЛБЭ

Эрхүүгэй Н. П. Охлопковой нэрэмжэтэ драматическа театр М. Шатровой «Сэнхир морид улаан ногоон дээрэ» гэжэ зүжэгөөр республикымнай ниислэл хотодо гастролёо үсэгэлдэр эхилбэ.

РСФСР-эй болон Казахай ССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Г. Жезмерэй хүтэлбэри доро тус пьесэ найруулан табигдаа.

Хүршэ областнингоо артистнарай түрүүшынхеэ харуулһан энэ зүжэгые улаанүдынхид халуунаар угтаа.

ЗУНАЙ ГАСТРОЛЬНУУД

□ Буряадай Ленинэй орденто академическэ оперо болон баледэй театрай коллектив Примориин хизаарай ниислэл Владивосток хотодо гастролёо түгэсхэбэ. Һарын туршада энэ хотын ажалшадта манай театрай уран бэлигтэн хори гаран классическа, совет болон хилын саанахи оронуудай композиторнуудай найруулһан оперо, баледүүдые харуулжа, тэдэнэй зүгһөө халуунаар угтагдаба. Тэрэшэлэн театрай артистнууд бүлэг бүлэг боложо хубаараад, хүдөө нютагай ажалшадтай, Номгон далайн Улаан Тугта флодой морягуудтай хэдэн уулзалганууды үнгэргөө, шеф ёһоной концертнүүдые харуулаа юм.

Манай театр эдэ үдэрнүүдтэ Хабаровск ерэжэ, гастролёо үргэлжэлүүлхэ.

□ Буряадай гүрэнэй филармониин «Байгал» гэжэ дуу, хатарай ансамбль эдэ үдэрнүүдтэ Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Хяагтын районуудаар ябаһанаа бусажа ерэбэ. Хүдөөгэй ажалшад РСФСР-эй арадай артистка Ч. Шанюшкинае, артистка Дарима Дугдановае илангаяа халуунаар угтаа. Тэдэнэй гүйсэдхэдэг совет композиторнуудай дуунууд, монгол ба буряад аялганууд баранда һайшаагдадаг байгаа бшуу.

«Байгал» ансамблиин артистнууд республикынгаа ниислэлдэ хэдэн концерт харуулхань.

□ *Буряадай Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ академическэ театрай нэгэ бүлэг артистнууд Хэжэнгын районой хүдөө нютагуудаар гастролёо дүүргэбэ. Тэдэнэр Д. Дылгыровэй «Түрын болзор», А. Ангархаевай «Арбан табанай һара» гэжэ пьесэнүүдээр найруулагдаһан зүжэгүүдые харуулаа.*

Мүнөө энэ бүлэг Яруунын районой колхоз, совхозуудаар айлшалжа эхилбэ.

ИЛАГШАДАЙ БАЯР

ҺАЯХАН Москвада дүүрэһэн баледэй артистнуудай уласхоорондын IV конкурс хододоо залуу хореографиин искусствын мартагдашагүй һайндэр болоо юм.

Европын, Азиин ба Америкын 23 гүрэнэй залуу артистнуудай мүрысөөнэй дүнгүүдые СССР-эй арадай артист Ю. Григоровичой хүтэлбэрилһэн уласхоорондын жюри июниин 25-най үдэр соносхоо. Наһаараа ехэ ба бага бололо илгарһан хоёр бүлэгэй түлөөлэгшэдтэ шан барюулагдаа.

«Москвагай классическа балет» гэһэн ансамблиин солист Ирек Мухамедов СССР-эй Ехэ театрай «Гран-при» гэһэн шанда ба алтан медальда хүртөө.

Венесуэлын түлөөлэгшэ Янис Пиккиерисэ нэгэдэхи шан ба алтан медаль барюулагдаа. СССР-эй ГАБТ-ын солистка Алла Артюшкина-Ханиашвили ба «Москвагай классическа балет» гэһэн ансамблиин солистка Маргарита Перкун-Бебезичи гэгшэд эхэнэрнүүдэй дундаһаа онсо шалгаржа, алтан медальнуудта хүртэһэн байна.

Кимберли Гласко, Кевин Пью хоёр (Канада), Светлана Смирнова, Татьяна Кладничкина, Анна Кушнерева ба Анатолий Кучерук (СССР) гэгшэд хоёрдохи шангай лауреат гэһэн нэрэ зэргэдэ, мүнгэн медальнуудта хүртөө.

Клаудия Юнг (ФРГ), Юндэндоржийн Оюун (МНР), Мария Суарес (Куба), Томас Фольмер (ГДР), Юрий Васюченко, Константин Заклинский, Владимир Кириллов (СССР) гэгшэдтэ бронзо медальнууд ба гурбадахи шангууд олгогдоһон байна.

Бага наһанай бүлэгэйхид сооһоо СССР-эй Соёлой министерствын гол шанда Варна хотодо үнгэрһэн уласхоорондын конкурсын лауреат Нина Ананиашвили хүртөө.

Наталья Архипова (СССР), Аманда Миккероу (США), Андрис Лиепа (СССР) нэгэдэхи шангай лауреадууд болоо. Юрие Симомура (Япон), Оуэн Монтегю (Канада) гэгшэдтэ хоёрдохи шангууд барюулагдаа. Мартин Лами (Канада), Наталья Ахмарова (СССР), Михаэль Будах (ГДР), Джю Хариути (Япон) гэгшэд гурбадахи шангуудта хүртөө юм.

Хоёр ондоо наһанай бүлэгүүдтэ ородог Канадын, США-гай, Югославиин, СССР-эй артистнуудта урмашуулгын шангууд барюулагдаа.

Лауреадуудай түрүүшын һанамжануудые уншагшадай анхаралда дурадханабди.

— Баледэй эрдэмые намда олгуулһан Тбилисиин ба Москвагай хореографическа училищинуудай багшанарта халуун баярые хүргэхэ дурам хүрэнэ,— гэжэ Алла Артюшкина-Ханиашвили хөөрэнэ.— Элдэб гүрэнүүдһээ суглараһан энэ шэдитэ искусствын түлөөлэгшэдтэй уулзаха баяр энэ конкурс намда бэлэглээ.

Янис Пикиерис ингэжэ хэлээ:

— Би эгээн жаргалтай хүн гээшэ хаб. Юуб гэхэдэ, Москвагай конкурсын илагшадай нэгэн болохо гээшэ үндэр нэрэ зэргэ бшуу. Тиихэдэ совет хореографическа һургуули дэлхэй дээрэ түрүү гэжэ тоотой ха юм. Танайл балетмейстернүүдэй туһаламжаар энэ искусствын һайханиие ойлгожо абааб, ород классигуудай зохёолнуудта үнэн зүрхэнһөө дурлааб. Чайковскиин, Прокофьевой, Хачатурянай Эхэ орондо хатарһандаа баяртайб.

Уласхоорондын жюриин гэшүүн, СССР-эй арадай артистка Галина Измайловада үгэ үгтэнэ.

— Мэргэжэл, бэлэдхэлээр түгэс артистнуудтай Москвагай конкурс баһа дахин бидэниие танилсуулба. Олон гүрэнһөө ерэһэн залуу бүлэг бэлигтэйшүүлые бидэ хараабди. Дэлхэй дээрэ эгээн хүндэтэй ород, совет хореографическа һургуулиин ёһо заншалнуудта тэдэнэй мэргэжэл, шадабари үндэһэлэн һууриһанхай гэжэ бидэ баярлан тэмдэглэнэбди. Тиимэһээ тэрэнэй эгээл эрхим жэшээ дээрэ хүмүүжүүлэгдэһэн артистнуудые илагшадай дунда харанабди.

Шагнагдаһан артистнуудай олонхидынь бүри эдир залуухануд юм. Тиимэһээ искусствада тэдэниие ехэ зам хүлеэнэ гэжэ бидэ мүнөө баталан хэлэхэ үндэһэтэйбди.

СССР-эй Ехэ театр соо уласхоорондын IV конкурсые хаалгада зорюулагдаһан баяр ёһолол тэрэ үдэр болобо. Бүхы дэлхэй дээрэ хатарай искусствын саашадаа һалбаран хүгжэлгэдэ Москвагай энэ конкурс нүлөөлхэ бээз гэжэ этигэжэ байһанаа эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артистка О. Лепешинская элирхэйлээ. Уласхоорондын жюриин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артист Ю. Григорович илагшадые түйлаһан амжалтаарнь амаршалаад, тэдэндэ шагналнуудые барюулаа. Эдир артистнуудые хани халуунаар харагшад угтаһан байна.

Москвагай конкурс хадаа зохёохы ажабайдалаймнай эгээл мартагдашагүй гэрэлтэмэ һайхан шатань болоо гэжэ лауреадуудай зүгһөө үгэ хэлэһэн Кимберли Гласко (Канада) Ирек Мухамедов (СССР) хоёр мэдүүлээ.

Түгэсхэлдэнь конкурсдо илагшадай хүсөөр концерт харуулагдаа.

(ТАСС).

УНШАГТЫ һонирхохол байхат

НАРАН ЯАЖА ХИРТЭХЭНЬ БЭ?

Хара далайн зүүн эрьеһээ Курилай арлнууд хүрэтэр нэмжыһэн газар дайда дээрэ байгша оной июль һарын 31-дэ 57 километрһээ 108 километр хүрэтэр үргэнтэй зурууда һарын һүүдэр үнгэржэ, Нарамнай хиртэхэнь гээшэ. Энэ хадаа байгаалида тон үсөөн ушардаг, онсо үзэгдэл, гансал эрдэм наукын талаар һонирхол түрүүлнэ гэжэ, харин дабтагдашагүй онсо үзэгдэл мүн.

Наранай дүүрэн хиртэлгэ Буряадай баруун хилэ шадар, Нижнеангарск-1-дэ нютагай сагаар 12 час 09 минута 11 секундада эхилхэ. Удаань 12 час 09 минута 14 секундада Нижнеангарск-II-то, тиигээд 12 час 17 минута, 35 секундада Кичерэ, Уоян, Янчукан, Муякан, Лапро, Таксимо, Витимые халхалан хүрэжэ ерыхээр хүлеэгдэнэ. Буряад оронной Уоян тосхондо Наранай хиртээд байлга эгээл удаан саг соо 2 минута үргэлжэлхэ. Тиин үдэ багта Уояндо хоёр минутын һүни болохо, огторгойдо одо мүшэд ялагаранаха. БАМ-ай Буряадай бүхы участогта наранай хиртэлгэ харагдаха. Үдэ багта үнгэрхэ хиртэлгые тэндэ байһан хүн бүхэн хараха аргатай байха.

Буряадай БАМ-ай участогһаа хойшоо, мүн урагшаа заахан илгаатай байбашье, республикын бүхы районуудта дүүрэн шахуу хиртэлгэ болохоор хүлеэгдэнэ. Жэшээнь, улаан-үдээрхин 12 час 05 минутада наранай сахариай 90 хубиин халхалаатай байхые обёорхо.

Наранай, һарын хиртэлгэ байгаалиин бусад ондоо үзэгдэлнүүдтэл адляар эртэ урда сагһаа хойшо бирга харанхы хүнүүдые һүрдүүлдэг, айлгадаг байһан.

Хэдэн мянган жэлэй урда тээ Наранай, һарын хиртэлгэ нэгэ хэды үе болоод лэ дабтагдадаг гэжэ мэдээжэ байһан. Эрдэм наукада САРОС гэжэ нэрлэгдэһэн тэрэ үень 6 858,3 сүүдхэтэй гэхэ гү, али 18 гаран жэлэй тэнтэй саг юм. Хиртэлгэ САРОС-ай гуримаар дабтагдадагшье һаа, дэлхэйн нюрууу дээрэхи ондо ондоо газарнуудта үнгэрдэг. Забайкалиида ажаһуужа байһан хүнүүдтэ харагдаха мүнөө хүлеэгдэжэ байгаа хиртэлгэ Япон, Канада, Атлантикада 1963 оной июлиин 20-до үзэгдэһэн хиртэлгые дабтахань. Удаадахи хиртэлгэ 1999 оной августын 11-дэ болохо. Тиихэдэ Атлантиин далай, Түбэй Европо дээгүүр үнгэрхэ, Турци, Ираниие дайраха. САРОС соо дүн хамта Наран 43, һара 28 дахин хиртэдэг гэжэ эрдэм наукада тодорхойлогдонхой. Тиихэдээ хиртэлгэ бүхэнэйнь хоорондоо 6.853,8 сүүдхэ баримталдаг байна. Хиртэлгэ тохёолдохо бүрөө ондо ондоо газарта үнгэрдэг тула тэрэнэ бүхэндэ хиртэлгые хараха арга хүн бүхэндэ байдаггүй.

Байгша зуун жэлэй эсэс болотор Советскэ Союзай газар дайдада Наранай үшөө хоёр хиртэлгэ—1990 оной июлиин 22-то, 1997 оной мартын 9-дэ үзэгдэхэ. Тиихэдэ хиртэлгэ ойр зуурын байха мүртөө оронойнай хүн зоноор үсөөн газарнуудаар үнгэрхэ.

Хиртэлгын хэзээ болохые тоолон тодоруулха талаар эрдэмтэд онол аргаар баян болонхой гээшэ. Мүнөө хиртэлгын болохо саг ба хаагуур хайшан гээд тэрэнэй үнгэрхэ замуудынь 2250 он хүрэтэр тоолон тодоруулагданхай юм.

Астрономиин эрдэмэй эмхи зургаанууд Наранай хиртэхын урда тээ эмхидхэл-бэлэдхэлэй тон ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Хиртэлгын харагдаха газарнууд тээшэ орёо нарин приборнуудаар зэбсэгжэһэн экспедицинүүд эльгээгдэдэг. Харинншье оронуудай эрдэмтэд ерэдэг. Хиртэлгын үнгэрхэ зурууды зүбшэн хоорондоо тусхай зай баримталһан экспедицинүүд урдшалан баталагдаһан программын үндэһөөр хүдэлмэреэ эхилдэг гээшэ. Буряад орондошье мүнөө экспедицинүүд ерэхэ. Болохоёо байгаа Наранай хиртэлгые шэнжэлхэ хүдэлмэриие СССР-эй Наукануудай академиин Астрономическа гол обсерваториин директор, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент В. А. Крат хүтэлбэрилхэ байна.

Гэхэтэй зэргэ астрономическа үзэгдэлнүүдээр һонирходог хүнүүд бага бэшэ үнэтэ юумэнүүдые тайлбарилжа болодог юм. Тиимэһээ Наранай хиртээд байха үедэ нюдэ хамгаалгын шэлгүйгөөр, дурамаар гү, али оптическа бусад прибороор наран тээшэ хараха огто болохогүй гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала.

С. НИКИТИН,
физико-математическэ эрдэмэй кандидат, доцент.
Шэтэ хото.

ҺУР ХАРБАЛГААР СССР-эй КУБОГТА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСӨӨН МҮНӨӨДЭР УЛААН-ҮДЭДЭМНАЙ НЭЭГДЭХЭНЬ

ШЭНХИНЭЭТЭ ГОДЛИНУУД

Һур харбалгаар СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн мүнөөдэр Улаан-Үдэдэ, Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үглөөнэй 10 часта эхилхэнь. Тиимэһээ һур харбалгын түүхэ тухай уншагшадтаа тобшохоноор хөөрэхэмнай.

Номо годлиин дэлхэй дээрэ эгээл түрүүн хэзээ, хаана бии болоһон тухай эрдэмтэдшье ниитэ нэгэн һанал бодолгүй юм. Гэбэшье номо годли хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын шулуун зэбсэгтэ үе сагта бии болоһон байгаа ха гэжэ баргаамжалагдадаг. Тэрэ бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы шахуу газар нютагуудта һала үргэнөөр дэлгэрһэн байгаа. Гурбан түхэлэй номо годлинууд түүхэдэ мэдээжэ болонхой.

Һур харбалга 1900 ондо спортын зүйл болгогдожо, олоной анхаралда табигдаа һэн ха. Хоридохи зуун жэлэй Робин Гудууд II Олимпиин наадануудта мэргэжэл шадабаряа харуулһан байгаа. Һур харбалгын түүхэ-бэшэг эндэһээл эхитэй юм.

1904, 1908 болон 1920 снуудай Олимпиадануудай программада һур харбалга оруулагдаа һэн. Удаань аяар 52 жэлэй турша соо болюулагдаһан аад, 1972 ондо Мюнхендэ (ФРГ) болоһон XX Олимпиин наадануудай программада тэрэ дахинаа оруулагдаһан юм.

Һур харбалгаар уласхоорондын федераци (ФИТА) 1931 ондо байгуулагдаһан түүхэтэй. Табан гүрэн — Бельги, Польшо, Франци, Чехословаки, Швеци — ФИТА-гай түрүүшын гэшүүд болоһон байгаа. Мүнөө ФИТА-да дэлхэйн 60 гаран орон ородог.

Һур харбалгаар дэлхэйн түрүүшын чемпионат 1931 ондо Львов хотодо болоо һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо дэлхэйн 31 чемпионат үнгэргэгдөө. 1953 онһоо хойшо дэлхэйн болон Европын түрүү һууриин эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд жэл жэлээр ээлжэлэн үнгэргэгдэдэг юм.

Уласхоорондын Олимпийскэ комитедэй (МОК) 1965 оной шиидхэбэрээр һур харбалга спортын олимпийскэ зүйл болгогдожо, соносхогдоо һэн.

Залуушуул болон студентнэрэй бүхэдэлхэйн VI фестивалиин 1957 ондо Москвада болоходонь, оронoймнай спортдо дуратайшуул һур харбалгатай түрүүшынхеэ танилсаһан юм. Тиихэдэ Шэтын областиин Агын Буряадай автономито округой һур харбагшад бай харбажа, мэргэжэл шадабаряа харуулһан байгаа.

Һур харбалгын комитет 1959 ондо СССР-эй мэргэн буудалгын спортын федерациин дэргэдэ байгуулагдажа, А. Гербко түрүүлэгшээр һунгагдаба.

1962 ондо манай орон дотор һур харбалгаар түрүүшын тусхай мүрысөөн болоһон юм.

1963 ондо СССР-эй түрүүшын чемпионат Таллин хотодо үнгэргэгдөө һэн.

1967 ондо совет һур харбагшад Европын түрүүшын чемпионатда хабаадаба.

1969 он. Совет харбагшад дэлхэйн чемпионатда түрүүшынхеэ хабаадахадаа, ехэ амжалта түйлаа — эхэнэрнүүдэймнай суглуулагдамал команда алтан медаляар шагнагдаһан байгаа.

1970 ондо һур харбалгаар бүхэсоюзна федерациин түрүүшын бүридэл һунгагдаа һэн. Уран зохёолшо, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат Овидий Горчаков федерациин түрүүлэгшээр һунгагдаа бэлэй.

Манай оронһоо спортын габьяата мастернууд Эмма Гапченко, Виктор Сидорук, Зебиниссо Рустамова, Наталья Бутузова гэгшэд дэлхэйн чемпионууд болонхой. Н. Козьна, В. Сидорук, К. Лосаберидзе, О. Рогова, В. Ковпан гэгшэд Европын чемпионууд юм.

Кетеван Лосаберидзе 1980 ондо Москвагай XXII Олимпиадада илажа, чемпион болоһон байгаа. Олимпиин наадануудта В. Ковпан, Н. Бутузова, Б. Исаченко — мүнгэн, Э. Гапченко, З. Рустамова бронзо медальнуудаар шагнагданхай. В. Чендаров, В. Ешеев эрхим зургаанай тоодо оронхой.

Буряад харбагшад сооһоо Г. Архипова, М. Дабаев, В Ешеев гэгшэд СССР-эй чемпионууд болоһон байна. Владимир Ешеев Советскэ Союзай кубогта дүрбэ дахин хүртэжэ, өөрсэ янзын рекорд тогтоонхой. Энэ жэлэй дэлхэйн чемпионатда тэрэ дүрбэдэхи һуури эзэлбэ.

Мүнөө оронoймнай 123 хото городто 20 мянга гаран хүн һур харбалгын спорт эрхилнэ. Дэлхэйн 12 рекордын долоониинь совет харбагшадта хабаатай юм. Ингэжэ совет һур харбагшад 20 гаран жэл соо өөһэдын һургуулитай боложо, дэлхэй дээрэ түрүү зэргэдэ гараба бшуу.

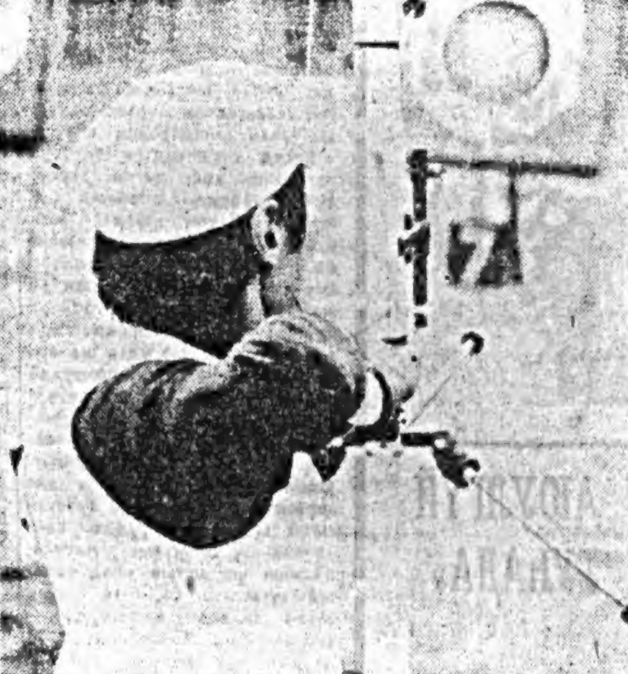

• • •

Бүхы союзна республиканудай спортын бүлгэмүүдэй 170 гаран харбагшад, тэрэ тоодо дээрэ дурсагдаһан бүхы шахуу суута мэргэшүүл СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө энэ жэлэй мүрысөөндэ хабаадаха байна. Гол түлэб Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй, «Динамын», «Буревестнигэй» суглуулагдамал командануудай хоорондо илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэл болохоор хүлеэгдэнэ.

Буряадай багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй декан, бүхэсоюзна категориин судья Б. Д. Санданов мүрысөөнэй ахамад судьягаар томилогдонхой.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сагаалса дээрэ.

В. ПЛУТТЫН фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Аша үрэтэй ба зохёохы ажалай туһада» — түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Тоннельнууд — БАМ-ай түлхюур». «Дүрбэнэй түрүүшынхинь» — А. Куклиһай статья. «Литературын үндэр уялга» — ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал: экономико хүтэлбэрилхэ зам». «Бригадна подряд туһалба» — В. Алешинагай статья. «Теориин асуудалнууд». «Совет интеллигенци» — «Правдын «прес-бюрогой» материал. «Мэргэжэлтын зүбшэл». «Минеральна нэмэлтын сэн» — Н. Мучкинай статья. РСФСР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ. «Түрэл орон доторнай» — ТАСС-ай мэдээсэлнүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда. «Һурагшадай зун: ажал ба амаралта». «Гэзгэдэһэнээ яажа хүсэлдүүлхэб?» — Т. Волынцевагай статья. «Бумбэрсэг дэлхэйн һонин» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ һонин, үйлэ хэрэгүүд, тоо, баримта» — суглуулбари. «Эрхүүгэйхидэй түрүүшын зүжэг» — Т. Борисовагай фото-мэдээсэл. «Шэнхинэгты, годлинууд» — газетын корреспондентын Б. Сандановтай хэһэн хөөрэлдөөн. Соносхолнууд.

ГАИ-гай экран

Жолоошодой машинынгаа ябасые хэтэрмээр дээшэлүүлхэ ушарые һэргылхын тула «Скорость» гэһэн Бүхэсоюзна рейд байгша оной июлиин 1-һээ 20 болотор үнгэргэгдэхэнь. Рейдын гол зорилгонь гэхэдэ, харгын гэнэ усал һэргылэлгэ, жолоошодые хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шангадхалга, тэдэнэй уялга, харюусалгыень дээшэлүүлгэ мүн.

Үнгэрһэн долоон хоногто харгыда 9 авари болоо. 4 хүн наһа бараа, табан хүн гэмэлтээ. Жэшээлхэдэ, 2-дохи ДРСУ-гай скреперэй жолоошон А. Малюшкин харгын уулзуураар гаража ябахадаа, «Жигули» машиные мүргөө. «Жигули» саг дары дүрэшөө.

Заримдаа жолоошод журамгүй ябагашуулые һайса шүүмжэлдэг. Энэнь зүйтэйл ааб даа. Гэбэшье, өөһэдөө ябагаар ябаха үедөө өөрэгүй харгын дүрим хазагайруулдаг байна. Жэшээлхэдэ, июниин 26-да санэпидстанциин жолоошон А. Петряков архиин халуунтай үйлсөөр алхалжа ябаад, һууриһаа хүдэлһэн автобусые хараагүй. Тиин автобусто дайруулжа, хүлөө хухалаад, больницада ороо һэн.

Энэ долоон хоногто һогтуугаар рульда һуугаад ябаһан 102 жолоошон баригдаа.

Н. СЕМЕНОВ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай июниин 27-до үнгэргэгдэһэн 26-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени соносхобо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 645.803 билет ороо.

Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (21 карточка) таагшад — 2.261 түхэриг, дүрбэн номер (1577 карточка) тааһан хүнүүд — 36 түхэриг, гурбан номер (27571 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 2.619518 билет ороо. Табан номер (8 карточка) таагшад — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (1693 карточка) тааһан хүнүүд — 170 түхэриг, гурбан номер (69507 карточка) таагшад 6 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 26-дахи тиражай шүүбэринүүд июлиин 8-һаа августын 8 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ТАНИЛСАГТЫ: НАТАЛЬЯ БУТУЗОВА

Һур харбагша Наталья Бутузова ехэ спортдо ута, алдарта зам гаталаа. Бодолтой, хурса нюдэтэй, дунда зэргын, хүдэр шамбай бэетэй энэ басаган 1954 ондо Ташкентдэ түрэһэн юм.

Дунда һургуули дүүргэһэн хойноо тэрэ Узбегэй гүрэнэй физическэ культурын институтда һуралсаа юм. Ехэ спорт эрхилхэ зуураа, һуралсаа ехэ һайнаар дүүргэбэ басаган. Зүгөөр Натальяа али бүхы бэрхэшээл түбэгүүдтэй тунхаргадаггүй, зорилгоо эрмэлзэлгэй бэрхэ, зорилгодоо заабол хүрэхые эрмэлзэдэг байгаа.

Тэрэ найман жэлэй турша соо һур харбана. Энэ үе соо тоггуурягтай һайн үндэр үрэ дүнгүүдые түйлажа, спортдо дуратайшуулай магтаал һайшаалда хүртэһэн байха юм. Сагаалса дээрэ гарахадаа, бэеэ гартаа барижа, ямаршье сагай уларилда үндэр үрэ дүнгүүдые түйладаг байһаараа СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүдэй дундаһаа онсо шалгарна.

Өөһэдөөшье бодоод үзэгты. 1978 онһоо бүхэсоюзна ба уласхоорондын ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, тэрэ илалта түйладаг гү, али шангай һууринуудта гарадаг байха юм. Хойто жэлынь шонь һарын эхеэр Клайпедада үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Н. Бутузова М-2 упражнением харбахадаа, 2524 очко абажа, СССР-эй кубогта хүртөө һэн. Һүүлээрнь ФРГ-гэй Ганновер хотодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ илажа гараһан юм.

СССР-эй арадуудай VII Спартакиадын Москва хотодо болоһон түгэсхэлэй мүрысөөндэ тэрэ 2556 очко абажа, түрүү һуури эзэлээ юм. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта гараһан К. Лосаберидзе (Тбилиси), З. Рустамова (Душанбе) гэгшэд анар 28 очкогоор гээгдэжэ һэн. Энэ дэ Наталья Бутузова 60, 50 болон 30 метрэй зайнуудта бага алтан медальнуудые шагнагдаһан намтартай.

Тэрэ жэлэй августа һарада һур харбалгаар Польшын түрүү һуури эзэлхын түлөө Лодзь хотодо үнгэргэгдэһэн нээмэл мүрысөөндэ хабаадахадаа Н. Бутузова М-2 упражненеэр 2624 очко абажа, голотомо илалта түйлаа һэн. Дэлхэй дээрэ нэгэшье хүн М-2 упражненидэ иимэ үрэ дүн түйлаагүй юм.

Октябрь һарада Италида үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ илажа, тэрэ «Амброзианын кубогта» хүртэһэн байгаа.

1980 ондо гэхэ гү, али Москвада болоһон XXII Олимпиадын нааданай жэлдэ тэрэ хэдэн ехэ амжалта түйлаба. Энэ жэлдэ СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Олимпиин наадануудта заабол алтан медальда хүртэхэ һанаашалгатай ябаа. Гэбэшье оронойгоо суглуулагдамал командын гэшүүн — нүхэр басаган К. Лосаберидзе шүүгдэжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаа һэн.

Байгша ондо Наталья бүри эршэмтэйгээр һорилго бэлэдхэлдэ хабаадажа, мэнэ һаяхан Италиин Пунта-Алло хотодо болоһон дэлхэйн чемпионатада илажа, алтан медальда хүртэбэ.

Спортын габьяата мастер Наталья Бутузова (Москва, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд) манай республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэжэ байгаа һур харбалгаар СССР-эй суглуулагдамал командын шефтэй абаһан Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгашадтай тэрэ уулзахаяа ерээ һэн. Мүнөө тэрэ СССР-эй кубогта хоёрдохёо хүртэхэ һанаашалгатай байһанаа нюунагүй.

Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо тэрэ СССР-эй 15 рекорд тоггоогоо. Эдэнэй долоониинь дэлхэйн рекордһоо үлүү юм.

Оронoймнай суглуулагдамал командын эрхим бэрхэ харбагшадай нэгэн Наталья Бутузова иимэ ехэ хараа түсэбтэй, эрмэлзэл түгэс хүн лэ даа. Урдаа табиһан зорилгодоо тэрэнэй хүрэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА. «Орбита». 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Нэг гэжэ нэрэтэй басаган» — телевизионно уран һайханай фильм. 11.30 — «Холын жэлнүүдэй аад, сэдьхэлдэ дүтэ дуунууд». 12.20 — Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Шинии ажал — шинии амжалтанууд» — киногой программа. 16.30 — Н. Лысенкын нэрэмжэтэ конкурсын лауреат С. Юсов наадаха (скрипкэ). 16.55 — «Шолоховой зохёолой хуудаһанууд» — фильм-концерт. 17.30 — «Арадай аялганууд».

Улаан-Үдэ. 17.45 — «Саяан» — хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 18.15 — «Байгал» программа.

«Орбита». 18.45 — «Орлёнок» телестудиин Ленинградай пожарно-техническэ училищиин начальник М. П. Захаровтай конкурсдо уулзалга. 19.30 — 19.45 — Забһарлалга. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Ород романсууд». СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрай солистка А. Бобыкина дуулаха. 20.15 — «Уран зохёолшодой үгэ». 20.25 — Мелодии Верийского тала» — уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Дуун-81». 23.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.50 — Гандболоор уласхоорондын турнир. Эрэшүүл. СССР—Венгри. Болгариһаа дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА. «Орбита». 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Вебер» — телевизионно зүжэг. 13.40 — Фильм-концерт. 14.25 — «Москва шадарай уулзалганууд». 14.55 — Концерт. 15.25 — «Змей-Горынычай һүүлшын бэри», «Хоёр клоун» — мультфильмнууд. 15.55 — «Хаанаб? Юун? Хэзээ?» — телевизионно викторина.

Улаан-Үдэ. 16.55 — «Байгал» журналай хуудаһануудаар. 17.35 — Соносхолнууд.

«Орбита». 17.45 — «Москва ба москвагайхид». 18.15 — Стендовэ буудалгаар СССР-эй чемпионат.

Улаан-Үдэ. 18.45 — Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 19.15 — «Театральна уулзалганууд».

«Орбита». 20.00 — Олимпиин спорткомплексдо оронoймнай эрэшүүл бэрхэ гимнастнууд хабаадаха харуулха. 20.40 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 — Дэю-доогор СССР-эй чемпионат. 22.00 — «Время». 22.35 — «Обыкновенное чудо» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи, 2-дохи сериинүүд).

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.

Н-03535. Заказ № 153. Индекс 5901.